Vägledning för handläggning av bistånd enligt Socialtjänstlag, Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), Lag om färdtjänst samt Lag om bostadsanpassningsbidrag

-

Rutiner för handläggning

Diarienummer: 2022-337
Informerad i direktionen: 9 november 2022

Innehållsförteckning

1 Handläggning enligt SoL och LSS ... 5
1.1 IBIC ... 5
1.2 Samtycke ... 6
1.3 Aktualisering enligt SoL ... 6
1.4 Förhandsbedömning enligt SoL ... 6
1.5 Ansökan SoL ... 6
1.6 Ansökan / begäran LSS ... 7
1.7 Personkretsbedömning för LSS ... 7
1.8 Utredning SoL och LSS ... 8
1.8.1 Förenklad handläggning SoL ... 9
1.8.2 Inhämta fakta ... 9
1.8.3 Kommunicering ... 9
1.8.4 Bedöma behov ... 10
1.8.5 Ta ställning till hur biståndet ska utformas ... 12
1.8.6 Ta ställning till om beslutet ska tidsbegränsas eller gälla tillsvidare ... 12
1.9 Beslut ... 13
1.9.1 Av beslutstexten ska framgå ... 13
1.10 Beställning ... 14
1.11 Verkställighet ... 14
1.11.1 Genomförandeplan ... 15
1.11.2 Individuell plan enligt LSS ... 15
1.12 Uppföljning ... 15
1.12.1 Beslut inom hemtjänst följs normalt upp enligt följande tidsramar: ... 16
1.13 Överklagan ... 16
1.14 Dubbelbemanning ... 17
1.15 Vanliga insatser enligt SoL ... 17
1.15.1 Hemtjänst ... 17
1.15.2 Boendestöd ... 21
1.15.3 Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv ... 21
1.15.4 Trygghetslarm ... 24
1.15.5 Digitala insatser ... 24
1.15.6 Stöd till personer som vårdar eller stödjer en närstående ... 25
1.15.7 Turbunden resa ... 25
1.15.8 Särskilda boendeformer enligt SoL ... 26
1.16 Insatser enligt LSS ... 28
1.16.1 Rådgivning och annat personligt stöd enligt 9 § 1 LSS ... 29
1.16.2 Biträde av personlig assistent enligt 9 § 2 LSS ... 29
1.16.3 Ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS ... 31
1.16.4 Biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS ... 32
1.16.5 Avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 LSS ... 32

1.16.6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS ... 32
1.16.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt 9 § 7 LSS ... 32
1.16.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom enligt 9 § 8 LSS ... 33
1.16.9 Bostad med särskild service eller annan särskild anpassad bostad enligt 9 § 9 LSS ... 33
1.16.10 Daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS ... 34
2 Handläggning av färdtjänst och riksfärdtjänst ... 35
2.1 Färdtjänst ... 35
2.1.1 Vem kan få tillstånd för färdtjänst ... 35
2.1.2 Resor som inte omfattas av färdtjänst ... 35
2.1.3 Ansökan om tillstånd för färdtjänst ... 36
2.1.4 Egenavgift vid resa ... 36
2.1.5 Samplanerade eller enskilda resor ... 36
2.1.6 Resa med ledsagare ... 36
2.1.7 Resor med ledarhund eller servicehund ... 37
2.1.8 Allmänt om bestämmelser i tillståndet för färdtjänst ... 37
2.1.9 Tillstånd med och utan tidsbegränsning ... 37
2.1.10 Typ av fordon och placering i fordonet ... 37
2.1.11 Resor över länsgränsen ... 37
2.1.12 Resor inom en kommun utanför Stockholms län ... 37
2.1.13 Ö-tillstånd ... 37
2.1.14 Ändring av tillstånd för färdtjänst ... 38
2.1.15 Rehabiliteringsresor under begränsad tid ... 38
2.2 Riksfärdtjänst ... 38
2.2.1 Ansökan ... 38
2.2.2 Bedömning ... 38
2.2.3 Beslut ... 39
2.2.4 Återkallande av beslut ... 39
2.2.5 Beställning ... 39
2.2.6 Barn ... 39
2.2.7 Medresenär ... 40
2.2.8 Ledsagare ... 40
2.2.9 Ledar-/assistanshund och husdjur på resan ... 41
2.2.10 Hjälpmedel och övrigt bagage ... 41
2.2.11 Avgifter ... 41
3 Handläggning enligt Lag om bostadsanpassningsbidrag (BAB) ... 42
3.1 Ansökan ... 42
3.1.1 Ansökan om reparations- och återställningsbidrag ... 42
3.2 Utredning ... 42
3.3 Medgivande ... 43
3.4 Kommunicering ... 43

3.5 Beslut ... 43
3.5.1 Bifall ... 43
3.5.2 Avslag ... 43
3.5.3 Överklagan ... 43
3.5.4 Eventuellt Ändringsbeslut ... 44
3.6 Fullmakt ... 44
3.6.1 Betalningsuppdrag ... 44
3.7 Beställning ... 44
3.7.1 Beställning av enskild ... 44
3.8 Uppföljning ... 44

Rutiner för handläggning

Vägledning för handläggning av bistånd enligt Socialtjänstlag, Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), Lag om riksfärdtjänst samt Lag om bostadsanpassningsbidrag.

1 Handläggning enligt SoL och LSS

1.1 IBIC

Utredningen och bedömningen som utgör underlaget för myndighetens beslut genomförs med stöd av Individens behov i centrum (IBIC). IBIC är en modell som utgår från regelverket för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten och omfattar både handläggare och utförare inom vård och omsorg.

Sjukvård- och omsorgsnämnden i Norrtälje kommun beslutade 2014 om att införa Äldres behov i centrum (ÄBIC), nu Individens behov i centrum (IBIC), ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt för de som arbetar med personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning utifrån SoL och LSS och omfattar handläggning och utförande.

Syftet med IBIC är att vara ett stöd för handläggaren och utföraren när de ska identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Det är individens behov som behöver styra vilka insatser som kan erbjudas och hur de sedan ska utformas. IBIC är bland annat tänkt att bidra till att handläggningen blir tydligare och lättare att förstå, skapa delaktighet för individen, öka rättssäkerheten genom likvärdig handläggning, samt att ge underlag till individ- och verksamhetsuppföljning samt statistik på individ-, lokal-, och nationell nivå.

För att strukturerat beskriva individens behov, resurser, mål och resultat, används Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). ICF används som gemensamt språk både inom handläggning och utförande och möjliggör att korrekt information kan återanvändas och följa individen. Mer information finns i Kompassen och på Socialstyrelsen.se

Handläggningsprocessen följer IBIC och återfinns i ledningssystemet Kompassen och här följer en sammanfattning.

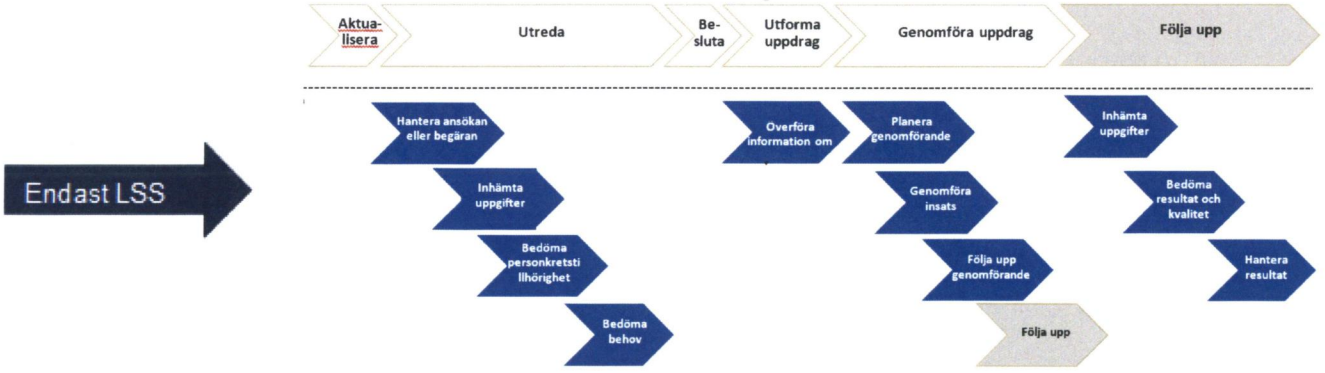

1.2 Samtycke

Det krävs samtycke från den enskilde som anmälan/ansökan gäller för att, vid behov, kunna inhämta information som är nödvändig för utredningen eller för att kunna föra vidare information till berörda parter som inkommit till biståndsavdelningarna på KSON.

Det finns sekretessbrytande bestämmelser i lagstiftning tex vid brott, till IVO och till överförmyndaren i vissa fall som beskrivs i 10 kap. Offentlighet och sekretesslagen.

Sekretess hindrar att anmälaren blir informerad om vad som händer efter anmälan, sträng sekretess gäller.

Särskild sekretesslagstiftning finns gällande enskilda som pga. kognitiv nedsättning inte kan ge sitt samtycke, så kallad menprövning enligt 26 kap. 1 § Offentlighets- och Sekretesslagen.

Föräldrabalken följs gällande juridiska företrädare, ombud, fullmakt, god man och förvaltare.

När det genom ansökan, anmälan eller på annat sätt kommit uppgifter till myndighetens kännedom ska handläggaren bedöma om behovet faller inom myndighetens ansvarsområde eller om den ska hänvisas till annan myndighet eller verksamhet enligt förvaltningslagen eller 11 kap. SoL.

Om bedömning görs att åtgärd ska vidtas inleds en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Om personen avstår från att ansöka om bistånd ska ingen utredning påbörjas. I de fall handläggaren bedömer att behov föreligger trots att personen avstår från ansökan kan motivationsarbete eller anmälan till annan myndighet vara aktuell.

1.3 Aktualisering enligt SoL

En aktualisering innebär att ett ärende aktualiseras hos KSONs förvaltning. Detta kan ske genom en anmälan, en ansökan eller information på annat sätt.

1.4 Förhandsbedömning enligt SoL

En förhandsbedömning är en första bedömning av utsatta personers hjälpbehov. Inom socialtjänsten kan förhandsbedömningar bara ske i frågor där myndigheten själva avgör om en formell utredning ska öppnas eller inte. Förhandsbedömning är därför inte aktuell vid ansökan om bistånd eller vid olika begäran om yttrande till domstol och liknande utan ska användas vid anmälan som rör vuxna, unga eller barn. Syftet med en förhandsbedömning är att avgöra om en utredning ska inledas eller inte.

1.5 Ansökan SoL

Ansökan kan enligt förvaltningslagen tas emot skriftligt eller muntligt och behöver inte vara utförligt beskriven för att utredas. För den enskilde individen är en skriftlig ansökan på en ansökningsblankett förenat med högre rättssäkerhet. Biståndshandläggaren erbjuder ett informerande samtal för att ge den enskilde en möjlighet att förtydliga sin frågeställning eller om det oklart vilka områden i livsföringen som utredningen behöver omfatta. Om den enskilde avstår från

informerande samtal ska detta dokumenteras. Det informerande samtalet leder till en förtydligad frågeställning som kan vara oförändrad mot den ursprungliga frågeställningen/ansökan, det kan också synliggöra nya behov som behöver omfattas av utredningen. Den enskilde kan också ta tillbaka hela eller delar av ansökan.

1.6 Ansökan / begäran LSS

LSS innehåller tio insatser. Nio av dessa (9 § 2-10 LSS) är möjliga att begära/ansöka om hos KSON. En ansökan/begäran kan lämnas skriftligen eller muntligen av den enskilde eller genom legal företrädare. När ansökan inkommit till myndigheten ska en utredning inledas utan dröjsmål.

De som är behöriga att begära insatser enligt LSS är:

- Vuxna personer från 18 år. Vuxna ska själva begära insatser men kan företrädas av ett ombud med fullmakt.
- God man eller förvaltare, i de fall vuxna personer saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan.
- Barn som är 15 år men som inte fyllt 18 år, och som har förmåga att ta ställning ska begära insatsen tillsammans med vårdnadshavare.
- Vårdnadshavare om insatsen avser barn under 15 år.
- Vårdnadshavare om insatsen avser barn som fyllt 15 år men inte 18 år och som saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan.

Om ett barn som har fyllt 15 år har förmåga att ta ställning och inte vill ansöka om insats enligt LSS kan ingen utredning inledas.

Identifiera vad den enskilde vill ha. Det är viktigt att ansökan är tydligt formulerad. Ansökan utgör ramen för vad som ska prövas. Hjälp den enskilde att formulera sin ansökan så att den motsvarar vad den enskilde vill få prövat. Det är viktigt att försäkra sig om att sökanden förstår vad den ansöker om och vilka beslut som är möjliga utifrån ansökan.

1.7 Personkretsbedömning för LSS

LSS omfattar inte alla personer med funktionsnedsättning. För att få ta del av insatser enligt 9 § LSS, så måste individen ha en personkretstillhörighet enligt 1 § LSS. För att kunna göra en behovsprövning enligt LSS ska man således först utreda om den enskilde har en personkretstillhörighet.

I 1 § LSS definieras personkretsarna i tre punkter:

Punkt 1 - Personer med utvecklingsstörning, autism och autismliknande tillstånd

För att den enskilde ska omfattas av personkrets 1 så krävs det att den enskilde har diagnosen utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Diagnosen ska vara medicinskt styrkt genom intyg. Det ska framgå att diagnosen ställts innan personen fyllt 16 år, under utvecklingsåren. Om diagnosen ställs senare i livet, ska det av anamnesen framgå att svårigheterna funnits under personens uppväxt/utvecklingsår.

Punkt 2 - Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
För att den enskilde ska omfattas av personkrets 2 så ska den enskilde ha förvärvat en hjärnskada med betydande och bestående begåvningsmässiga funktionsnedsättningar i vuxen ålder. Funktionsnedsättningarna ska vara så betydande att den enskilde behöver stöd och hjälp för sin livsföring.

Inom denna personkrets kan personer som har drabbats av t.ex. olycksfall, tumör eller hjärnblödning ingå. Även personer inom yrkesverksam ålder som i tidig ålder har fått en diagnos som påverkar de kognitiva funktionerna kan bedömas ingå i personkrets 2. Det måste, utöver diagnosen, kunna styrkas att den enskilde har en betydande intellektuell funktionsnedsättning. Personkretstillhörigheten ska styrkas genom intyg av läkare och eller/psykolog. Ofta krävs det att intyget skrivs av en person som har specialistkompetens från t.ex. neurologklinik eller hjärnskadecenter.

Om personen nyligen har fått en hjärnskada ska det beaktas att personen kan komma att återhämta sig och återfå funktioner. Därav kan det finnas anledning att vänta med personkretsbedömningen tills det gått ca 6 månader från då skadan inträffade.

Punkt 3 - Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på ett normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd
Personkrets 3 omfattar personer som har andra varaktiga och omfattande fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Funktionsnedsättningarna ska vara stora och förorsaka betydande svårigheter för den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av hjälp och stöd. För att omfattas av lagen ska samtliga kriterier vara uppfyllda.

Personkretsen är inte diagnosstyrd, vilket innebär att det inte behövs en viss sorts diagnos för att få rätt att omfattas av personkrets 3. Funktionsnedsättning och funktionsförmågor ska vara styrkta genom intyg.

1.8 Utredning SoL och LSS

Utgångspunkter för utredning är att den ska inledas och bedrivas skyndsamt utan att rättssäkerheten eftersätts samt att den ska vara tydlig och lätt att förstå. Utredningen ska enbart ta sikte på att utreda vilka behov den enskilde har som är kopplade till ansökan. För att förstå vad som är individens verkliga behov måste handläggaren ta reda på vad som är individens aktuella problem och hur mycket det begränsar individens dagliga liv. Vid bedömningen beaktas den enskildes önskemål.

Om handläggning blir väsentligt försenad, tar mer än sex månader, ska handläggare informera enskild om varför handläggning försenas. Det finns möjlighet för den enskilde att begära beslut och handläggare ska informera om detta. Se 11§ samt 12§ förvaltningslagen.

1.8.1 Förenklad handläggning SoL

Från 2022-06-01 har vi i Norrtälje inte längre förenklad handläggning. De som tidigare fått insatser beviljade enligt förenklad handläggning har kvar sina beslut.

1.8.2 Inhämta fakta

När ansökan har inkommit påbörjas en utredning av behovet för att kunna komma fram till om den enskilde har rätt till den ansökta insatsen. Bedömning görs utifrån den enskildes livsförhållanden, den enskildes fysiska, sociala, medicinska och psykiska behov, hur hälsan påverkar behovet och funktionen, egna möjligheter och sociala nätverk. Vid bedömningen om lämplig insats och dess utförande beaktas effektivitet och god ekonomisk hushållning.

Biståndshandläggaren kommer fram till bedömningen genom att utreda behovet av den ansökta insatsen. Den sökande ska vara delaktig så långt det är möjligt. Information till utredningen inhämtas genom telefonsamtal, hembesök eller annan kontakt.

Informationen ska i första hand inhämtas från den enskilde. För att få tillräckligt underlag kan biståndshandläggaren, med samtycke från den enskilde, även inhämta information från nära anhöriga, hemtjänsten eller annan omsorgspersonal samt kontaktperson. Läkarintyg kan i vissa fall begäras in. I utredningen ska det tydligt framgå vem som uppger vad. Samla information om det som är väsentligt för att bedöma behovet av insats som ansökan avser. Samla inte mer information än vad som är nödvändigt för att kunna bedöma behovet. T.ex. om ansökan avser kontaktperson är det exempelvis relevant att samla information om den enskildes sociala situation samt förmågor och förutsättningar kopplat till denna.

Biståndshandläggaren inhämtar fakta, information från den sökande. Uppgifter om relaterade faktorer, sådant som påverkar den enskilde positivt/stödjande, negativt/hindrande eller saknas helt i dennes omgivning samt nedsättningar- och avvikelser i kroppens funktioner som påverkar den enskildes möjlighet att genomföra uppgifter, handla eller vara delaktig. Biståndshandläggaren ska även inhämta information om hur den enskilde vill kunna utföra aktiviteter och vilket mål denne har. Det är viktigt att inhämta uppgifter både om den enskildes begränsningar, egna resurser och möjligheter till att utföra aktiviteter eller delar av dessa. Utred och ställ frågor om t ex bostadsanpassning, hjälpmedel, ansökt om färdtjänst, uppsökt vård eller annat som kan underlätta och minska behovet av hjälp samt för att öka självständighet.

Skriv också egna iakttagelser som du gör och som har relevans för utredning av behovet.

1.8.3 Kommunicering

För att den enskilde ska underrättas om uppgifterna har vi en kommunikationsskyldighet. I de fall då den enskilde har intresse av att beslutet meddelas omedelbart behövs ingen kommunicering. I samband med kommuniceringen av utredningen ska tid för att inkomma med synpunkter på denna ges. Förslagsvis minst en vecka. Kommunicering ska helst ske skriftligt från oss men kan även ske muntligt. Vid avslag ska alltid hela utredningen kommuniceras skriftligt. Se 25 § förvaltningslagen. Allt material som är av betydelse för beslutet ska informeras sökande eller dess företrädare.

1.8.4 Bedöma behov

Behovsinventering som omfattar behov, resurser och mål görs innan insatsen bestäms och är utgångspunkten för både insatsens utformning och genomförande.

För att bedöma behovet gör biståndshandläggaren en sammanvägd bedömning och analys av alla inhämtade uppgifter från den enskilde, eventuella andra parter och lägger till sina egna iakttagelser för att beskriva det bedömda funktionstillståndet, nuläget och det avsedda funktionstillståndet som är målet. Bedömningen av nuläget ska göras utifrån hur den enskilde kan genomföra aktiviteter i den omgivning som den befinner sig i och med eventuella hjälpmedel som personen har. Biståndshandläggaren gör sedan en bedömning av hur stor begränsningen är i nuläget och hur stor den kan förväntas bli. Denna bedömning görs med hjälp av en fastställd skala.

För att beskriva den enskildes behov inom olika områden i livsföringen används följande livsområden inom IBIC:

- Lärande och att tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav
- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänskliga interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap, socialt- och medborgerligt liv
- Känsla av trygghet
- Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

En behovsbeskrivning bör omfatta uppgifter om den enskildes livssituation i de delar som är relevanta för behovsbedömningen. Relevanta uppgifter kan vara bakgrund, funktionsnedsättning, diagnos, hälsotillstånd, funktionsförmågor samt eventuella konsekvenser av dessa. Hänsyn tas till familjesituation, hjälpmedel, bostad, nätverk, skola/utbildning/förskola/skolbarnomsorg, arbete och arbetslivserfarenhet/sysselsättning/daglig verksamhet, intressen (fritid, aktiviteter), deltagande i samhällslivet, tidigare, pågående eller planerade insatser från andra huvudmän eller från socialtjänsten, erfarenheter och resultat av dessa.

Bedömningen ska alltid ske utifrån den enskildes individuella behov och resurser. Samma insats kan ha olika innehåll för olika personer beroende på individuella resurser och begränsningar.

Hur insatserna ska utformas bedöms utifrån den enskildes egna resurser och behov. Stödjande/tränande insatser ska syfta till att den enskilde genom praktiskt eller emotionellt stöd bibehåller eller tränar upp sina egna förmågor genom att själv delta på något sätt. Behovet kan också tillgodoses med kompenserade insatser om de egna resurserna är begränsade, insatsen utförs då av någon annan, till exempel hemtjänsten.

Mål ska i möjligaste mån formuleras tillsammans med den enskilde och utgår från den enskildes individuella behov, det som är särskilt viktigt för individen och vad denne vill att insatsen ska leda till. Biståndshandläggaren tar även ställning till om det är aktuellt med ett eller flera övergripande mål för den enskilde. Även de övergripande målen formuleras, om möjligt, tillsammans med den enskilde.

Av bedömningen ska också framgå hur länge den enskilde kan förväntas vara i behov av insatsen. Vid tidsbegränsade beslut ska målformuleringen beskriva vad som ska vara uppnått när insatsen avslutas.

1.8.4.1 Gemensamt hushåll SoL och LSS

Makar har ett gemensamt ansvar för praktiska sysslor i hemmet enligt 1 kap. 4 § äktenskapsbalken.

Insatsen ska inte ta över den icke biståndsbedömda makens/makans/sambos/partners ansvar för skötsel av det gemensamma hushållet.

I en familj där vuxna lever i hushållsgemenskap är utgångspunkten för bedömningen att man normalt ger varandra viss praktisk hjälp vid skötsel av hemmet. Däremot kan det personnära omvårdnadsbehovet inte anses ligga inom ramen för vad man bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det handlar om makar, partnerskap eller sammanboende eller när det finns hemmavarande barn över 18 år.

I de fall som den omsorgsbehövande får hjälp med personnära omvårdnad av en anhörig som den lever i hushållsgemenskap med kan vissa serviceinsatser beviljas som en form av avlastning.

1.8.4.2 Föräldraansvar

Omvårdnadsarbetet för barn med funktionsnedsättning kan vara mer omfattande än vad som kan betraktas som normalt föräldraansvar. Hjälpbehov och de insatser som går utöver vad som anses vara normalt för ett barn i motsvarande ålder utgör grunden för bedömningen av behovet.

1.8.4.3 Om vårdnadshavare är oense

Enligt 6 kap. 13a § föräldrabalken har Socialnämnden i Norrtälje möjlighet att besluta att vidta åtgärder när två vårdnadshavare inte är överens. Socialnämnden får besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa. Åtgärden gäller enbart insatserna biträde av kontaktperson, avlösarservice i hemmet och korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt LSS.

1.8.4.4 Behovsbedömning SoL

För varje livsområde/underrubrik ska följande frågor besvaras:

1. Har den enskilde ett behov av det som ansökan gäller (för valt livsområde) för att uppnå skälig levnadsnivå?
2. Kan den enskilde tillgodose behovet själv?
3. Kan behovet tillgodoses på annat sätt?

Ex: Finns det andra åtgärder den enskilde först behöver pröva innan bistånd för behovet kan komma i fråga? Andra personer/instanser som kan tillgodose

behovet? Eller finns det andra mindre ingripande insatser som kan tillgodose behovet?

1.8.4.5 Behovsbedömning LSS

1. Har den enskilde behov av det som ansökan gäller för att uppnå goda levnadsförhållanden?
2. Är behovet tillgodosett på annat sätt?

1.8.4.6 Samlad bedömning

I den samlade bedömningen ska biståndshandläggaren ta ställning till ansökan med den insamlade informationen.
Den samlade bedömningen ska innehålla:

- Beskrivning av den sökandes behov
- Bedömning om behov/önskemål som berättigar till stöd enligt SoL eller LSS.
- Om behov föreligger erbjuder handläggaren insats som tillgodoser de behov som konstaterats för att uppnå skäliga levnadsvillkor enligt SoL eller goda levnadsvillkor enligt LSS.
- Om behov inte föreligger görs en motivering för avslag.

Av den samlade bedömningen ska det framgå vilka behov som enligt handläggarens bedömning berättigar till insats.

- Bedömningen avslutas med en sammanfattande mening av vilken/vilka insatser som bedöms tillförsäkra sökanden en skälig levnadsnivå enligt SoL eller goda levnadsvillkor enligt LSS.

1.8.5 Ta ställning till hur biståndet ska utformas

Om ansökan är person- eller platsspecifik behöver biståndshandläggaren ta hänsyn till det i den samlade bedömningen. Beroende på ansökans formulering innebär ett bifallsbeslut antingen:

1. En allmän rätt till en viss insats. När den enskilde inte har specificerat sig får vi själva utforma verkställigheten av insatsen.
2. En rätt till en insats utformad på ett visst sätt (omfattning, specifikt boende/kontaktperson). När den enskilde har ansökt om en viss utformning av insatsen blir det en del av beslutet. OBS: Rätt till en insats på exempelvis ett specificerat boende eller med en specifik kontaktperson ska enbart beviljas om behovet inte kan tillgodoses på andra boenden eller genom någon annan som kontaktperson. Det ska vara välmotiverat varför behovet bara kan tillgodoses genom det specificerade.

1.8.6 Ta ställning till om beslutet ska tidsbegränsas eller gälla tillsvidare

Tidsbegränsa alltid ett beslut då det kan antas att den enskildes behov av insatsen kan komma att förändras inom en överskådlig tid. Det ska övervägas och motiveras i varje enskilt fall om det är lämpligt med en tidsbegränsning och hur lång den ska vara.

Om ett beslut tidsbegränsas och önskan om att beslut ska gälla tillsvidare finns, ska det hanteras som ett avslag och även det gå att överklaga.

1.9 Beslut

Beslut ska fattas av den som enligt delegationsordningen har mandat att fatta beslut skyndsamt utan att rättssäkerheten eftersätts, det betyder att utredningens steg ska vara avslutade innan beslut kan fattas.

Vid akut behov av insatser utanför kontorstid har Trygghetsjouren delegation på att fatta akut beslut om hemtjänstinsatser. Beslutet gäller under begränsad period till dess att ordinarie handläggare kan fatta beslut.

Den enskilde får ett skriftligt beslutsmeddelande skickat till sig. Om det finns en företrädare görs en överenskommelse med den om vart beslutet ska skickas. Ställning tas om hela utredningen ska skickas eller endast beslutsmeddelandet. Vid avslagsbeslut ska hela utredningen skickas. Om det på grund av den enskildes behov, eller om särskilda skäl föreligger som gör att det inte är möjligt att underrätta skriftligt, kan den enskilde underrättas muntligt.

Ett generellt beslutsunderlag som gäller en insats enligt SoL och LSS ska innehålla uppgifter om:

1. Den enskildes uppfattning om sina behov och hur dessa kan tillgodoses,
2. Den bedömning som har gjorts av den enskildes behov,
3. Vad som ligger till grund för beslutet (ex. utlåtanden, hembesök, SIP)
4. Den bedömning som har gjorts av den enskildes förmåga att själv tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt och eventuellt andra insatser som övervägts.
5. Målet eller målen för den insats som föreslås.
6. Personkretsbedömning (endast för LSS).

1.9.1 Av beslutstexten ska framgå

Det är beslutstexten som är juridiskt bindande och som ska verkställas. Beslutet får inte vara otydligt eller tvetydigt.

Av beslutstexten ska tydligt framgå:

- Vilket förbehåll som finns för att ändra beslutet (t.ex. om personen får ändrade förhållanden, om personen flyttar, beviljas andra insatser osv)
- Vilket bistånd den enskilde beviljas
- Beslut enligt vilken lag och lagrum
- Under vilken period beslutet gäller
- Vilket bistånd som avslås, helt eller delvis
- Information om besvärshänvisning vid behov
- Datum för beslut
- Beslutsfattare
- Skäl för motivering av avslag måste vara sakliga och utgå från den enskildes faktiska livsförhållanden samt hänvisa till något eller flera av följande:
    - hur den ansökta insatsen kan tillgodoses på annat sätt
    - att den ansökta insatsen överskrider skälig levnadsnivå enligt SoL
    - att den enskildes faktiska livsförhållanden visar på goda levnadsvillkor enligt LSS
    - att den ansökta insatsen faller utanför SoL och myndighetens ansvarsområde, dvs. omsorg för individer som pga. sjukdom eller

funktionsnedsättning inte uppnår skälig levnadsnivå med hänvisning till var de ska vända sig med sin ansökan för att få den behandlad av rätt instans. T. ex så beviljar inte biståndshandläggare på KSON försörjningsstöd eller bostad för personer utan tillgång till skälig bostad/hemlösa och hänvisas till den myndighet som ansvarar för detta.

1.10 Beställning

Efter att ett beslut om en insats har fattats ska beställning skickas till utföraren för verkställande. Utföraren behöver tillräcklig information för att kunna utföra uppdraget på ett bra sätt. Utföraren skall däremot inte ha för mycket information som exempelvis information om andra insatser om det inte finns ett specifikt samtycke för detta.

Följande uppgifter är viktiga för utföraren:

- Vad som ingår i uppdraget
- Relaterade faktorer
- Bedömt och avsett funktionstillstånd, beskrivning av nuläge vilka behov, begränsningar och resurser den enskilde har inom aktuella livsområden samt individuella mål, vad insatsen ska leda till och vad som är viktigt för den enskilde.
- Övergripande mål

Beställningen utgör grunden för genomförandeplanen som utföraren upprättar tillsammans med den enskilde.

1.11 Verkställighet

När ett beslut har fattats ska en beställning på insatsen skickas till aktuell utförare som ansvarar för att verkställa insatsen så snart som möjligt. Ofta finns det behov av längre eller kortare tidsplanering med den enskilde för att utförandet av insatsen ska kunna sätta igång. Om verkställighet av en beslutad insats dröjer på grund av att insatsen inte finns tillgänglig kan den enskilde erbjudas andra insatser i avvaktan på att den beslutade insatsen kan verkställas.

Handläggaren ska ta hänsyn till den enskildes önskemål om var insatsen ska utföras. Insatsen ska i största möjliga mån planeras med den enskilde och möjlighet till inflytande ska ges för hur insatsen ska utföras. Den enskilde har dock ingen ovillkorlig rätt att få kräva var insatsen ska utföras eller hur lång tid en insats skall ta. När likvärdiga insatser finns att tillgå, där den enskilde bedöms uppnå skäliga/goda levnadsvillkor inom samtliga, väljs det mest kostnadseffektiva alternativet.

Biståndshandläggaren bevakar att beslutet har verkställts, vid dess frånvaro bevakar annan biståndshandläggare detta.

Om en insats inte blir verkställd på grund av att den enskilde tackar nej måste ställningstagande göras huruvida behov av insatsen fortfarande föreligger, beslutet kan därmed komma att omprövas.

Beslutade insatser som inte verkställs inom tre månader från beslutsdatum rapporteras in till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO).

1.11.1 Genomförandeplan

Utföraren ska upprätta en genomförandeplan i dialog med den enskilde. Det ska ske inom 2 veckor från att beställda insatsen verkställts. Genomförandeplanen ska vara införd i beställarens digitala verksamhetssystem Procapita/Life Care för de utförare som har Procapita/Life Care, övriga använder egna dokumentationssystem och skickar via post till KSON.

Genomförandeplanen ska beskriva hur, vad, när och av vem den beviljade insatsen ska genomföras utifrån beställningen. Genomförandeplanen är den arbetsinstruktion som den utförande personalen har med sig till den enskildes hem och utför insatserna utifrån. Delaktighet i framtagande av genomförandeplanen är viktig och även att det i genomförandeplanen beskriver personens delaktighet.

1.11.2 Individuell plan enligt LSS

I samband med att en insats beviljas enligt LSS erbjuds den enskilde en individuell plan enligt 10 § LSS. Information om detta ges skriftligt i beslutstext. Syftet med en individuell plan är att den enskilde ska ges möjlighet att bestämma över sitt eget liv och påverka sin egen situation.

1.12 Uppföljning

Uppföljning sker kontinuerligt och omprövning kan ske vid förändrade behov eller väsentligt förändrad livssituation. Biståndshandläggaren följer upp beslutet tillsammans med den enskilde eller dess företrädare med utgångspunkt från beställningen och genomförandeplanen. Med samtycke, hämtas information från utförare och vid behov kan information hämtas från andra tex. anhöriga, Försäkringskassan eller läkare. En grundläggande inriktning är att ett beslut som är uppföljt vid rätt tidpunkt verkar förebyggande och gynnar tidig upptäckt av förändring i behovet.

Vid uppföljningen värderas måluppfyllelse utifrån de individuella mål som ställts upp. Det kompletteras med individens upplevelse av livskvalitet (om insatsen påverkat individen i riktning mot de uppsatta övergripande målen) samt en uppföljning av insatsens kvalitet (hur väl insatsen har genomförts enligt planeringen och individens uppfattning om insatsens kvalitet).

Om genomförandeplanen motsvarar beslutet och den enskilde inte har något att tillägga kan utförandet fortsätta utan ytterligare kontroll från biståndshandläggarens sida.

En uppföljning av beviljat bistånd som gäller tillsvidare ska göras minst en gång per år eller då man uppmärksammas på att den enskildes behov kan ha förändrats. En uppföljning av beviljat bistånd som är tidsbegränsat ska göras i god tid inför att beslutet går ut, samt då man uppmärksammas på att den enskildes behov kan ha förändrats. Om ett tidsbegränsat beslut ska fortgå är det viktigt att ett nytt beslut fattas innan det tidigare beslutet löpt ut.

Att tänka på vid uppföljningar: Har insatsen tillgodosett behoven? Har insatsen tagits emot av den enskilde? Har insatsens mål uppnåtts, helt eller delvis? Har något förändrats i den enskildes situation sedan det senaste beslutet om bistånd fattades? Är förändringen väsentlig och påverkar förändringen den enskildes rätt

till fortsatt insats? Är målet med biståndet detsamma som tidigare? Ska insats utformas på samma sätt som tidigare? Vad behöver eventuellt justeras för att nå målet med biståndet? Annan insats, annan verkställighet, annan omfattning? Behövs bistånd fortfarande för att uppnå skäliga levnadsvillkor? Kan den enskilde tillgodose behovet själv? Kan behovet tillgodoses på annat sätt?

Observera att gynnande beslut inte får återkallas mot den enskildes vilja om det inte uppstått väsentliga förändringar i den enskildes behov av insatsen eller i den enskildes livssituation (exempelvis blivit sambo). Ett återkallande av beslut förutsätter också att det av det ursprungliga beslutet framgått att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas. Ett återkallande av beslut är också ett beslut som den enskilde ska kunna överklaga, och ska hanteras därefter.

En uppföljning kan leda till:

- en ny ansökan och ny utredning
- biståndshandläggaren bedömer att behovet ska omprövas vilket leder till en ny utredning
- insatserna kan löpa på som planerat, nytt bevakningsdatum läggs.

Uppföljning av gynnande beslut för den enskilde ska ske årligen eller vid behov. Tidsbegränsade beslut följs upp inom tidsramen för beslutet. Ambitionen är att följa upp beslut som rör barn oftare än en gång om året, med anledning av att barn utvecklas och hjälpbehovet är mer föränderligt.

Om personen flyttar från kommunen avslutas insatsen omgående.

1.12.1 Beslut inom hemtjänst följs normalt upp enligt följande tidsramar:

1 år	Beslut upp till 80 timmar.
8 - 12 månader	Beslut 80 - 120 timmar/månad.
3 månader	Beslut 120 - 250 timmar löper över tre månader.
2 - 3 månader	Beslut där biståndshandläggaren bedömer att behovet kan avta.
14 dagar	När digitala insatser beviljats och efter hemkomst från sjukhus/korttidsvistelse.

1.13 Överklagan

Ett beslut kan endast överklagas av den enskilde själv eller av ett ombud med fullmakt. Vid avslag på ansökan har den enskilde rätten att överklaga beslutet. Besvärshänvisning medföljer beslutet och i den framgår hur man överklagar, vilken tid man har på sig (tre veckor) från det att man tagit del av beslutet samt vart överklagan ska skickas. Handläggaren tar del av överklagan och gör en bedömning om en omprövning av beslutet ska göras eller om överklagan ska skickas till Förvaltningsrätten. Se delegationsordningen om vem som har delegation vid överklagan. Handläggare ansvarar för att vid begäran vara den enskilde behjälplig med överklagan. Detta innebär att handläggaren hjälper den enskilde med skrivelsen där det ska anges vilket beslut som överklagan gäller samt den enskildes argument om varför beslutet enligt hen är felaktigt. Skrivelsen ska dateras och den enskilde ska skriva under överklagan.

En överklagan ska ställas till förvaltningsrätten, men skickas till KSON som hanterar och vidarebefordrar till förvaltningsrätten tillsammans med kopia på utredning och ansökan varpå ärendet diarieförs, se rutin i Kompassen. Den enskilde ska ha inkommit med överklagan till KSON inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet.

1.14 Dubbelbemanning

Intyg krävs från tex arbetsterapeut. Ska vara uteslutet att det inte går att tillgodose behov med utrustning/hjälpmedel. Individuell bedömning görs utifrån personen behov. Bedöms ej för arbetsmiljöskäl.

1.15 Vanliga insatser enligt SoL

Den enskilde kan ha behov av och få beviljat andra insatser än de nedanstående. Då gör biståndshandläggaren en bedömning av vilken individuellt utformad insats som är den lämpliga för att uppnå skälig levnadsnivå.

Samma insats kan ha olika innehåll för olika personer beroende på individuella behov och egna resurser. Vissa personer kan behöva stöd med alla moment i en insats, andra har endast behov av vissa moment och klarar övriga på egen hand och ytterligare andra kan behöva stöd och vägledning för att tillsammans med personal kunna utföra momenten. En individuell bedömning görs alltid där hänsyn tas till individuella förutsättningar för att stödja självständighet samt ha ett rehabiliterande och funktionsbevarande synsätt. Det kan till exempel avse stöd att skriva inköpslista och planera inköpet för en person som kan gå till affären och handla på egen hand men har svårt att planera och ta initiativ.

Nedan beskrivs vad som i vanligtvis kan ingå i en insats och eventuella kriterier som ska uppfyllas för att beviljas insatsen.

1.15.1 Hemtjänst

Hemtjänst ges som ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Den sökande har rätt att ansöka om stöd och hjälp och få det prövat.

En väl fungerande hemtjänst är grunden för att den enskilde med ett omfattande hjälpbehov ska kunna bo kvar i sin bostad. Alla som har hemtjänst ska känna sig trygga med den vård och omsorg som de får i hemmet. Hemtjänst kan ge stöd och tillgodose behov inom ett eller flera livsområden. Beskrivning av livsområden finns i Kompassen.

Enligt rättsfall så kan avslag ges med motiveringen att behovet kan tillgodoses med en annan insats än den ansökta om det innebär en betydligt mindre kostnad. T.ex. om det är betydligt mer kostnadseffektivt med insatsen särskilt boende och den ansökta insatsen är hemtjänst (idag går gränsen vid 130 tim./månad) kan det efter en individuell prövning bli avslag på hemtjänsten med motiveringen att behovet kan utifrån skälig levnadsnivå tillgodoses på särskilt boende.

1.15.1.1 Hemtjänst i form av service

1.15.1.1.1 Att städa bostaden

Den som av olika skäl inte klarar av att sköta hemmet t ex som att städa kan få hjälp med det, om det inte kan tillgodoses på annat sätt. Det anses skäligt att hjälp med städning beviljas var tredje vecka. Vid särskilda behov, till exempel allergi,

kan städning beviljas oftare men då måste behovet styrkas till exempel med ett läkarutlåtande. För ensamboende beviljas städning av två rum och kök, hall samt hygienutrymme. För makar eller andra sammanboende kan tre rum ingå om två sovrum används. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle. Den sökande ska själv tillhandahålla städutrustning.

Beroende på vad den sökande själv kan uträtta, kan städningen omfatta dammsugning och våttorkning av golv, dammtorkning, rengöring av kök och hygienutrymme. Under ett kalenderår kan avfrostning och rengöring av kyl/frys, ugn, spis och spisfläkt samt fönsterputs utföras 1-2 ggr inom ramen för städning, som då byts mot del av ordinarie städning vid något tillfälle.

1.15.1.1.2 Uppsnyggning

För den som bedöms ha särskilda behov av ytterligare städinsats kan uppsnyggning beviljas mellan städtillfällena. Det kan till exempel vara extra städning av hygienutrymmen, avtorkning av bänkar eller en kort dammsugning.

1.15.1.1.3 Att tvätta

Den som inte klarar av att sköta sin tvätt kan få hjälp med det om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. Hjälp med tvätt kan ges om det finns tillgång till tvättmaskin i bostaden eller tvättstuga i anslutning till fastigheten.
Utgångspunkten är att det är skäligt att få hjälp med tvätt en gång varannan vecka. Vid särskilda skäl, till exempel inkontinens, kan det vara nödvändigt att få hjälp med tvätt och att bädda rent oftare. Beroende på vad den enskilde själv klarar kan tvätt av kläder, sortera, hänga samt vika och lägga in tvätt i skåp eller garderober ingå. I hjälp med tvätt inkluderas även tvätt av sängkläder. Strykning ingår endast i undantagsfall för särskilda tillfällen. Mangling ingår inte.
Den som inte själv klarar av att bädda rent i sin säng kan få hjälp med det i samband med tvätt-insatsen.

1.15.1.1.4 Att bädda

Bäddning ingår inom ramen för andra beviljade insatser och behöver då framgå av utredningen men kan även beviljas separat utifrån behov.

1.15.1.1.5 Att skaffa varor och tjänster - inköp

Den som inte på egen hand klarar att skaffa varor och tjänster, t ex inköp av dagligvaror, kan få hjälp med detta om det inte kan tillgodoses på annat sätt. Inköp av dagligvaror en gång per vecka anses som skälig levnadsnivå om inte särskilda skäl föreligger. Inköp kan även innebära hjälp med att planera och skriva nota och att ställa in inköpta varor. Idag ökar hemleverans av matkassar och beställning på internet, om den enskilde hellre önskar och ansöker om hjälp med att beställa varor på internet ska även detta alternativ utredas som en möjlighet som främjar de egna resurserna. Hjälp med andra inköp än dagligvaror kan beviljas utifrån individuella behov.
Apoteksärenden ryms inom ramen för att skaffa varor och tjänster men även här ska de kostnadsfria hemleveranstjänsterna tas i beaktande som ett mer kostnadseffektivt alternativ.

1.15.1.2 Hemtjänst i form av omvårdnad

Personer som på egen hand inte kan sköta sin personliga omvårdnad eller delar av den kan beviljas bistånd för detta. Personlig omvårdnad omfattar personliga

insatser som behövs för att tillgodose den sökandes fysiska, psykiska, sociala och kulturella behov. Omsorgsinsatserna anpassas noga efter den enskildes behov. Det är viktigt att den enskilde själv får utföra det han eller hon klarar av för att bevara sina förmågor och av integritetsskäl. Handläggaren bedömer vad den enskilde behöver hjälp med utifrån den enskildes behov, resurser och önskemål. Personlig vård kan handla om att tvätta sig, toalettbesök, att klä av- och på sig, att äta och att utföra kroppsvård. Se rutin i kompassen, insatser och schablontider.

1.15.1.2.1 Att tvätta sig

Insatsen kan innebära hjälp med att sköta sin hygien, som att tvätta hela eller delar av kroppen, torka sig, borsta tänderna, raka sig och att kamma sig.

Dusch kan innebära hjälp med att tvätta de delar av kroppen som den sökande inte klarar på egen hand samt att tvätta håret och att torka kropp och hår efteråt. Efter avslutad dusch ingår att ställa iordning badrummet.

1.15.1.2.2 Toalettbesök

I insatsen toalettbesök kan det ingå hjälp att ta sig till och från toaletten, hjälp med toalettbesöket samt hjälp att ta av och på kläder i samband med toalettbesöket. Även byte av inkontinenshjälpmedel eller tömning av kateter, tömma och rengöra toaletthink eller urinflaska.
Vid behov ingår även hjälp med att tvätta händer och att sköta nedre hygien i samband med toalettbesök.

1.15.1.2.3 Av- och påklädning

Hjälp med att klä sig kan både innebära hjälp med att klä av och på sig, ta av och på skor samt vid behov hjälp att välja lämplig klädsel. Hjälp att sätta på stödstrumpor som inte är ordinerade kan ingå. Det behöver inte innebära hjälp med alla kläder utan även stöd vid av- och påklädning av enstaka plagg.

1.15.1.2.4 Förflyttning

I de insatser som förflyttning normalt ingår i (till exempel morgonhjälp, toalettbesök) läggs inte ytterligare beslut om förflyttning. Det kan dock beviljas som en separat insats om det finns behov av hjälp med att förflytta sig vid andra tillfällen och kan då innebära till exempel förflyttning till och från säng under dagen.

1.15.1.2.5 Måltid

Måltid kan innebära hjälp att värma färdiglagad mat eller enklare matlagning alternativt stöd vid enklare matlagning samt mellanmål. Insatsen kan även omfatta att duka, servera och finfördela maten eller ta fram hjälpmedel och att hjälpa till med att äta. Att plocka undan efter maten och diska kan också ingå vid behov. Det kan också innebära att sitta med vid maten som sällskap, stöd eller för att uppmuntra till att äta. Insatsen kan även innebära hjälp att beställa matlådor från butik eller restaurang eller annan individuell lösning.

1.15.1.2.6 Tillsyn

Tillsyn kan beviljas för ett kortare besök för att se att allt är som det ska eller för att underlätta i vardagen för personer med stor fallrisk. Tillsynen kan också beviljas vid ett betydande behov för att skapa trygghet och minska oro i de fall trygghetslarm inte anses tillräckligt. Tillsynen kan utföras som ringtillsyn för att skapa trygghet eller påminna om t ex måltid om handläggaren beviljat detta i

samråd med den enskilde, ska dokumenteras i journalanteckning. Utförare kan inte ersätta beviljade tillsynsbesök med ringtillsyn om detta inte är förankrat med handläggare, kan heller inte användas för att påminna om medicin som är delegerad HSL-insats.

1.15.1.2.7 Nattillsyn

Vid behov av tillsyn på natten för trygghet är digital nattillsyn det första alternativet. Tillsyn på natten i form av besök kan beviljas vid behov av t e x vändning i sängen, toalettbesök, byte av inkontinenshjälpmedel, kateterpåse samt vid oro och ångest där nattkamera inte kan ge den tryggheten. Stödet omfattar de moment som den enskilde inte klarar på egen hand. Nattillsynen omfattas inte av kundvalet och utförs av TioHundra ABs trygghetsjour och nattpatrull mellan 22.00-07.00.

1.15.1.3 Personligt anpassat stöd

Insatsen personligt anpassat stöd används när det behöver finnas utrymme för flexibilitet vid de beviljade insatserna. Det beskrivs så tydligt som möjligt vad insatsen ska innehålla. Denna insats ska vara väl motiverad utifrån den enskildes behov.

Den enskilde kan t ex beviljas hjälp vid telefonsamtal, stöd att tillsammans med den enskilde nyttja enkla digitala tjänster och internet som inte innebär handhavande av in-loggningsuppgifter, att tillsammans med personal gå igenom post samt beställa färdtjänst och liknande, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Den enskilde kan vid behov få hjälp med att påminnas och få stöttning i vardagen det kan t ex gälla att planera, hantera och genomföra uppgifter. T ex att personalen påminner om att duscha eller laga mat eller att vara ett stöd i genomförandet tillsammans med den enskilde.

1.15.1.4 Egenvård

Egenvård är till för enskilda som behöver hjälp med enklare hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas till egenvård. Det vill säga insatser som legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att den enskilde själv kan utföra eller utföra med hjälp från någon annan. Det kan till exempel handla om hjälp med stödstrumpor eller ögondroppar. Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om hur och i vilken omfattning insatsen ska utföras. Till ansökan om egenvård ska den enskilde inkomma med ett egenvårdsintyg från legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården.

1.15.1.5 Annat bistånd

Kan vara när den enskilde, för att uppnå skälig levnadsnivå, har behov av särskilt utformat bistånd som inte bedöms inrymmas under de ovan angivna insatskategorierna. Insatser som dessa ska alltid föredras på ärendedragning och med gruppledare. Denna insatskategori skall användas sparsamt och enbart i undantagsfall.

1.15.1.6 Övrigt

Storstädning, skötsel av husdjur och snöskottning är exempel på insatser som inte beviljas i normalfallet och rättsfall tar upp att det inte anses ingå i hemtjänst och är utanför skälig levnadsnivå.

1.15.2 Boendestöd

Insatser i form av boendestöd syftar till att ge stöd för att utveckla och/eller bibehålla den enskildes egna förmågor och resurser. Insatserna ska vara utformade på ett sådant sätt att de innebär en "hjälp till självhjälp" där insatserna ges och utformas med målsättningen att öka den enskildes oberoende och självständighet.

Den enskilde, som på grund av psykisk funktionsnedsättning, möter betydande svårigheter i sin livsföring, ska få möjlighet att delta i samhällets gemenskap. Den långsiktiga målsättningen med boendestödet kan bland annat vara att den enskilde, tillsammans med boendestödjaren, ska utveckla strategier och rutiner som möjliggör att individen på sikt ska kunna klara sin vardag på egen hand. Ett mål kan även vara att bibehålla fungerande funktioner.

Behov av boendestöd anses inte föreligga om personen behöver bestående hjälpinsatser som kontinuerligt måste utföras åt den enskilde. Den enskildes hjälpbehov kan i dessa fall vara av sådan art, t.ex. personlig omvårdnad och serviceinsatser i hemmet, att rätt till bistånd i form av avgiftsbelagd hemtjänst föreligger. Behov av boendestöd anses inte heller föreligga om den enskilde genom egen förmåga kan tillgodose sitt behov eller få det tillgodosett på annat vis.

Boendestödet kan innebära:

- Stödjande insatser, t.ex. stöd för att stärka självförtroende, stöd för att förmå den enskilde att fatta egna beslut, stöd för att förmå den enskilde att lita till sin egen förmåga samt stöd att sortera post och planera inköp etc.
- Pedagogiska insatser som t.ex. att motivera/träna den enskilde att sköta hem och hushåll, att handla i affärer, att vistas i offentliga miljöer, att åka allmänna kommunikationer och i övrigt hjälp att planera och att skapa struktur.
- Aktiverande insatser för att bryta passivitet, d.v.s. att motivera den enskilde till olika aktiviteter som t.ex. att sköta den personliga omvårdnaden, att utföra hemarbete, att komma ut på olika aktiviteter, att delta i sysselsättning m.m.
- Ledsagning om det är en stödjande funktion för att den enskilde ska klara att ombesörja en personlig angelägenhet utanför hemmet, t.ex. om individer inte självständigt klarar av med behöver hantera stressande situationer som exempelvis läkarbesök. Ledsagning genom boendestöd är inte samma sak som ledsagning genom hemtjänsten.
- Hjälp att, vid behov, ta kontakt med myndigheter, hälso- och sjukvård, hjälp och stöd att utföra egenvård. (Hälso- och sjukvårdsinsatser kräver alltid delegation och ges inte inom ramen för boendestöd).

Boendestöd kan kombineras med hemtjänstinsatser.

1.15.3 Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Alla ska ha en möjlighet att komma ut från sin bostad och vistas ute regelbundet. Vidare ska alla ha möjlighet att leva ett socialt liv, ha gemenskap med andra, kunna delta i religiösa aktiviteter eller åtnjuta medborgerliga rättigheter, såsom att rösta. Det är angeläget att i bedömningen beakta den enskildes behov och önskemål av utevistelse och sociala aktiviteter.

1.15.3.1 Social kontakt

Social kontakt kan innebära ett besök t ex för att läsa tidningen, samtala, vistas utomhus eller fika. Insatsen beviljas de personer som saknar eget socialt nätverk.

1.15.3.2 Promenad

Promenader är en viktig motion och kan på sikt motverka ökat vårdbehov. Promenad innebär hjälp av personal vid promenader i närområdet eller bara hjälp att komma ut från bostaden och vistas ute en stund. Hjälp med att klä på- och av ytterkläder och/eller motiveras att komma ut ingår i promenad. Det bedöms vara skäligt med en lite längre, eller två kortare promenader per vecka.

1.15.3.3 Ledsagning/ledsagarservice enligt SoL

Ledsagning syftar till att bryta isolering som kan uppstå på grund av funktionshinder eller bristande socialt nätverk. Genom ledsagning ska den enskilde ges möjlighet att delta i samhällslivet, fritidsaktiviteter, religiösa- och kulturella aktiviteter. Ledsagning beviljas om den enskilde inte kan ta sig ut utan stöd från annan person. I normalfallet beviljas ledsagning upp till fyra timmar i månaden som kan fördelas fritt och kan endast användas innevarande månad. Ledsagning till läkarbesök ska i första hand ske genom sjukresor med extra service. Kundvalsutföraren bekostar själv sina eventuella kostnader i samband med ledsagning. Ledsagning används om insatsen är återkommande varje vecka eller månad och ledsagarservice används vid ett enstaka tillfälle.

1.15.3.4 Kontaktperson

Syftet med insatsen kontaktperson är att erbjuda en social kontakt som kan ersätta eller komplettera kontakten med anhöriga och/eller vänner och på så vis bryta den enskildes isolering och underlätta ett självständigt liv i samhället. Isolering kan i detta sammanhang t.ex. tolkas som en upplevelse av utanförskap hos den enskilde, att den enskilde lever ett tillbakadraget liv och är i avsaknad av sällskap eller behöver bryta från enbart destruktiva relationer. Kontaktperson enligt SoL ska hjälpa den enskilde i personliga angelägenheter. Kontaktpersonens väsentligaste uppgift ska vara att fungera som ett personligt stöd och hjälpa till på olika sätt. En kontaktperson kan tillsammans med den enskilde genomföra olika aktiviteter och uppmuntra hen till att ta egna initiativ och knyta egna kontakter. En kontaktperson ska också söka hjälpa den enskilde till en meningsfylld fritidssysselsättning. Det är samtidigt viktigt att kontaktpersonen inte "tar över" vad den enskilde kan göra själv utan i stället söker aktivera personen.

I specialmotiveringen (s. 529, prop. 1979/80:1 s. 227 ff.) framkommer att det viktigt att nämnden på olika sätt medverkar till att bryta den isolering som kan följa av t.ex. en funktionsnedsättning men att nämnden även i övrigt ska ge den enskilde det stöd och den hjälp som hen behöver.

Vad innebär det att vara kontaktperson

Att vara kontaktperson är ett förtroendeuppdrag, inte ett arbete. Kontaktperson är en frivillig insats och kan inte tillsättas mot någons vilja.

- Syftet med uppdraget är att främja sociala kontakter och människors utveckling.
- Att vara en medmänniska och vän.
- Att ge råd och stöd i vardagssituationer.
- Att vilja bygga upp en relation som varar en längre tid.

Hur ofta kontaktpersonen och den enskilde ska ha kontakt beslutas av biståndshandläggaren. Överenskommelsen skrivs mellan kontaktperson och den enskilde och ansvaret ligger hos kontaktsekreteraren. Avtal skrivs mellan kontaktperson och KSON och skrivs av kontaktsekreteraren.

Insatsen ska ses som ett icke professionellt stöd av någon med stort engagemang och intresse för andra människor. Något krav på särskild yrkeskompetens ställs inte. Detta innebär att insatsen inte kan beviljas när kravet på specialkompetens är alltför omfattande. I kontaktpersonsinsatsen ingår aldrig omvårdnadsinsatser. Arvode och omkostnad administreras av kontaktsekreterare. Att tänka på är att kontaktpersonen får ersättning från kommunen för sitt uppdrag med arvode och omkostnadsersättning. Vid mer komplicerade uppdrag ska insatsen inte användas. Insatsen är avgiftsfri för den enskilde.

Behovet anses redan tillgodosett när behovet av sociala kontakter är tillgodosett på annat sätt genom t.ex. arbetsgemenskap, stöd från anhöriga/vänner, fritidsverksamhet eller annan social gemenskap.

1.15.3.5 Dagverksamhet

Enligt 5 kap. 4 § SoL är Socialnämnden i en kommun skyldig att ge äldre människor en möjlighet att ha en aktiv och meningsfull tillvaro i en gemenskap med andra.

Dagverksamhet beviljas personer som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning inte kan tillgodoses behovet av social gemenskap och stimulering utanför det egna hemmet. Dagverksamhet är förebyggande och syftar till att ge ett utbud av olika aktiviteter som stimulerar till social gemenskap med andra samtidigt som det bryter social isolering aktiverar och bevarar funktioner hos den enskilde. Dagverksamheten syftar även till att ge närstående stöd och avlösning för att möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Det bedöms skäligt att få dagverksamhet en dag per vecka och andra insatser beaktas vid bedömning tex ledsagning, växelvård och avlösning. Alla ansökningar som gäller dagverksamhet mer än en dag i veckan lyfts vid ärendedragning med flera handläggare. Hjälp med den personliga omvårdnaden som behövs för den enskilde under dagen ingår.

1.15.3.6 Meningsfull sysselsättning

Enligt SoL ska kommunen medverka till att personer med psykiska funktionsnedsättningar får en meningsfull sysselsättning. Sysselsättning beviljas som individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Sysselsättning erbjuds personer som inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Insatserna ska ha individuell målsättning och uppföljning.

Syftet med sysselsättning är ett ge den enskilde ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Insatserna ska anpassas efter vars och ens behov och förutsättningar och ge utrymme för flexibla lösningar när det gäller målsättning, aktiviteter och närvarotid. Den enskilde ska vara delaktig och kunna påverka insatsens utformning.

Sysselsättningen kan ha olika syfte för olika personer.

Målet kan t.ex. vara:

- Att ge ett aktivt innehåll under dagen och bidra till sociala kontakter och en fungerande vardagsstruktur.
- Att öka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.
- Att bidra till den personliga utvecklingen, öka delaktigheten i samhället och på sikt möjlighet till en eventuell påbörjan av arbetsträning eller liknande.

Insatsen meningsfull sysselsättning ges till personer med långvarig psykisk funktionsnedsättning. För att beviljas sysselsättning ska den enskilde vara utredd i sin nedsatta förmåga att stå till arbetsmarknadens förfogande. Insatsen riktar sig till personer som är i arbetsför ålder. Behov bedöms inte föreligga om den enskilde kan tillgodogöra sig en sysselsättning genom egen förmåga eller om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Studier anses i de flesta fall utgöra en form av sysselsättning.

1.15.4 Trygghetslarm

Trygghetslarm kan beviljas om den sökande känner oro, har ökad fallrisk eller av annan anledning har behov av att tillkalla personal för att få snabba hjälpinsatser. Trygghetslarm kan beviljas under förutsättning att individen kan förstå och ta emot instruktion om hur trygghetslarmet fungerar. För att insatsen trygghetslarm ska kunna verkställas behöver brukaren ge vald hemtjänstutförare tillgång till nyckel till bostaden.

Trygghetslarmet ingår i kundvalet.
Dagtid mellan kl. 07.00–22.00 utförs larminsats av den valda hemtjänstutföraren i kundvalet. Nattetid kl. 22.00-07.00 utförs larminsatsen av TioHundra AB.

1.15.4.1 Tillfällig vistelse på annan adress

Vid tillfälligt byte av adress bedöms det skäligt att kunna göra det en gång per år och under en sammanhängande period av minst sex veckor.

1.15.5 Digitala insatser

Digitala insatser i hemmet omfattar digital nattillsyn, påminnelselarm samt GPS-larm. Alla digitala insatser beviljas med tidsbegränsade beslut på maximalt ett år. Uppföljning sker kontinuerligt årligen med undantag för GPS-larm och påminnelselarm som även följs upp 14 dagar efter installation. Insatserna främjar självständighet och integritet då tekniken kan medföra att den enskilde klarar sig längre utan besök av personal i sitt hem.

1.15.5.1 Digital tillsyn

Digital nattillsyn är det alternativ till fysisk tillsyn som vi i första han ska använda där behovet av insats på natten ej är omvårdnad utan tillsyn för ökad trygghet. Genom digital tillsyn slipper kunden bli väckt av att personal kommer in i bostaden. En individ kan ha behov av både fysisk och digital tillsyn. Den digitala tillsynen sker nattetid.

Vid digital nattillsyn installerar trygghetsjouren en kamera, i samråd med enskild, på den plats där tillsynen ska genomföras. Trygghetsjouren utför sedan tillsynen via kameran på i förväg överenskomna tider. Detta innebär att trygghetsjouren loggar in i kameran och då får upp en bild och ljud i realtid, inga inspelningar kan

göras via kameran. Skulle trygghetsjouren uppmärksamma något avvikande öppnas kameran igen efter ett par minuter. Visar bilden fortfarande det avvikande skickas nattpatrullen hem till enskild.

1.15.5.2 GPS-larm

GPS-larm är ett bärbart trygghetslarm som enbart fungerar utomhus. Målgruppen för GPS-larm är personer som är aktiva men där fallrisk och/eller otrygghet vid utevistelse föreligger. Personer med demenssjukdom är inte en målgrupp för GPS-larm, detta på grund av risken att skapa falsk trygghet. För att beviljas GPS-larm måste individen komma ihåg att ta med sig larmet, ha förmåga att larma samt kunna ladda GPS-larmet, vilket behöver göras regelbundet varje dag. GPS-larmet är till för att öka individens trygghet under självständiga förhållanden. GPS-larmet kan beviljas istället för ledsagning eller promenad från hemtjänst. Vid installation av GPS-larm kommer trygghetsjouren att göra en GPS-positionering för att kontrollera om det finns tillräcklig täckning i det område där larmet ska användas. Där fullgod täckning inte uppnås kan GPS-larm ej installeras och beslutet avslutas. GPS-larmet är kopplat till trygghetsjouren som tar emot larmen. När individen larmar kan trygghetsjouren tala med individen genom GPS-enheten och vid behov söka individen via GPS-positionering.

Två veckor efter installation av GPS-larm skall handläggaren göra en första uppföljning. Se uppföljningsrutin "Rutin uppföljning GPS-Larm" i Kompassen.

1.15.6 Stöd till personer som vårdar eller stödjer en närstående

Stöd ska erbjudas för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder, enligt 5 kap. 10 § SoL. Både den närstående som får vård och stöd samt den anhörige som ger vård och stöd kan ha rätt till insatser enligt 4 kap. 1 § SoL. Vanliga insatser som beviljas för att avlasta närstående är växelvård, avlösning i hemmet, dagverksamhet, ledsagning och olika former av hemtjänst.

1.15.6.1 Avlösning i hemmet

Anhöriga som vårdar närstående kan försumma sina egna behov och drabbas av utmattning samt fysisk och psykisk ohälsa. Vårdsituationen kan också kännas påfrestande då det kan vara svårt att upprätthålla ett socialt umgänge. Avlösningen i hemmet kan ge den anhörige möjligheten att få egen tid, uträtta sysslor eller egna aktiviteter utanför hemmet eller att få vila och avkoppling hemma i bostaden medan hemtjänstpersonal tar med den närstående utanför hemmet. Stödet ska vara individuellt anpassat och utformat i samråd med berörda parter. Avlösning i hemmet kan möjliggöra kvarboende.

Avlösning i hemmet beviljas då anhöriga som vårdar en närstående och är sammanboende samt är i behov av vila, kunna uträtta ärenden och ha egen aktivitet. Det förutsätter att den vårdade personen är i behov av tillsyn och ej kan lämnas ensam. Normalt beviljas avlösning i hemmet upp till 10 timmar/månad, individuell bedömning görs. Beviljade timmar kan fördelas fritt under månaden, men kan inte sparas till nästa månad.

1.15.7 Turbunden resa

Turbunden resa beviljas när den enskilde inte kan ta sig till eller från en biståndsbedömd verksamhet t.ex. dagverksamhet/sysselsättning, korttidsvistelse och mellan särskilda boenden. Den enskilde ska ha behov av att resa med taxi eller

specialfordon för att kunna tillgodogöra sig insatsen eller vistelsen. Omfattningen av resorna ska anges i beslut och beställning.

1.15.8 Särskilda boendeformer enligt SoL

Huvudinriktningen när det gäller vård och omsorg om äldre människor är att stärka möjligheterna till ett självständigt liv samt möjligheten att bo kvar i det ordinära boendet (s.k. kvarboendeprincipen). Detta bör vara utgångspunkten även i de fall där den enskilde har omfattande behov av tillsyn, vård och omsorg dygnet runt, undantaget behov över 130 tim/månad då särskilt boende är betydligt mer kostnadseffektivt. Vid bedömning av behov av särskilt boende tas även insatser som ges utifrån HSL i beaktande.

1.15.8.1 Växelvårdsboende

Växelvårdsboende kan beviljas till personer som har ett omfattande vård- och omsorgsbehov och som lever tillsammans med en anhörig som behöver regelbunden avlösning. Den enskilde ska ha ett omfattande omvårdnadsbehov med behov av tillsyn dygnet runt som ej kan tillgodoses med hemtjänstinsatser och avlösning i hemmet. Insatsen beviljas en till två veckor i månaden i återkommande intervall under längre tid och kan kombineras med hemtjänst då den enskilde vistas i hemmet. Insatsen syftar till att den anhörige ska få egen tid, återhämtning och främja möjligheterna till kvarboende.

1.15.8.2 Korttidsboende

Korttidsboende kan beviljas för personer med stora vård- och omvårdnadsbehov med behov av heldygnsomsorg under en begränsad tid. Det ska vara klarlagt att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis med insatser i ordinärt boende. Korttidsboendet är ett tillfälligt boende och beviljas vanligtvis upp till tre veckor. Rehabilitering utgör inget skäl att beviljas korttidsboende. Ansvaret för hälso- och sjukvård samt rehabilitering tillfaller Region Stockholm. Efter sjukhusvistelse kan en tillfällig vistelse på korttidsboendet beviljas om den enskilde har ett omfattande omvårdnadsbehov och biståndshandläggaren behöver mer utredningsunderlag för att fatta beslut. Den enskilde kan tillfälligt ha ett mer omfattande omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses hemma, syftet är då att kunna återgå till bostaden efter vistelsen. Den som beviljats vård- och omsorgsboende eller demensboende och inte bedöms kunna vänta på plats i den ordinära bostaden trots omfattande insatser från hemtjänsten, kan beviljas korttidsboende och beslutet gäller tills första erbjudandet om ledig plats. Korttidsboende beviljas inte på grund av bostadsproblematik t ex vid stambyte, hemlöshet eller bristande tillgänglighet som inte går in under bostadsanpassning. Korttidsboende kan beviljas för att avlasta sammanboende närstående som behöver vila eller resa bort, och då den enskildes behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet med hemtjänst.

1.15.8.3 Hem för vård eller boende (HVB)

Ett HVB kan rikta sig till barn, unga, vuxna eller familjer med någon form av behov inom socialtjänstens ansvarsområde, exempelvis psykisk omvårdnad och missbruks- eller beroendeproblematik. Det kan också röra sig om en kombination av olika typer av samsjuklighet. När det rör missbruk eller barn och unga samverkar vi med socialkontoret, och i vissa fall delar vi kostnaden.

Innehållet i verksamheten ska anpassas efter den enskildes individuella behov och förutsättningar, och utformas så att vistelsen upplevs som meningsfull. Syftet och

målet med vistelsen ska vara tydligt beskrivet då vistelse på HVB enbart ska ske under begränsad tid. För att beslut om HVB ska ske ska andra boendeformer bedömas som otillräckliga eller ej passande för behovet. HVB beviljas vanligtvis vid kortare, intensivare perioder av ett specificerat omsorgsbehov.

1.15.8.4 Särskilt boende/ vård- och omsorgsboende

Behovet av särskilt boende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter vägs samman med fysiska, sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov. Särskilt boende innebär att den enskilde har stöd i sin lägenhet/sitt rum från personal, både i form av planerade insatser och vid-behovs-insatser. Utöver detta finns personalen tillgänglig dygnet runt för att ge omvårdnad så att den enskilde inte far illa samt för att ge stöd för att stärka och utveckla den enskildes egna förmågor och resurser. Insatserna ska vara utformade på ett sådant sätt att de innebär en "hjälp till självhjälp". Insatsen ska ges och utformas med målsättningen att öka den enskildes oberoende och självständighet.

Särskilt boende finns med tre olika inriktningar;

- För personer med somatiska omvårdnadsbehov: Vård- och omsorgsboende kan beviljas för personer som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och trygghet som inte kan tillgodoses med insatser i ordinärt boende.
- För personer med kognitiva omvårdnadsbehov: För att kunna flytta till ett boende med demensinriktning krävs att den enskilde har en diagnos styrkt genom läkarintyg. Vid demensdiagnos hänvisas personen till vård- och omsorgsboende med demensinriktning. Detta för att boendets tillstånd från IVO styr detta.
- För personer med psykiatrisk funktionsnedsättning: Boende kan beviljas för personer med varaktig omfattande psykisk funktionsnedsättning.

Behov av särskilt boende kan anses föreligga om den enskilde uttrycker stark/ständig oro eller är en fara för sig själv och därför inte kan bo i ordinärt boende. Personen ska ha ett hjälpbehov som sträcker sig över hela dygnet. Helhetsbedömning ska göras, t ex trygghet ska vägas in enligt tidigare domar. Hemtjänstinsatser/boendestöd ska vara bedömda som otillräckliga.

Först när behovet av tillsyn eller kraven på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses i det egna hemmet bör det finnas möjlighet att flytta till en särskild boendeform. (Prop. 1996/97:124 s. 89).

Den generella målsättningen med insatsen är att, tillsammans med personal, utveckla strategier och rutiner som möjliggör för den enskilde att på sikt kunna klara sin vardag i eget boende, i första hand med stöd. Ett mål kan även vara att den enskilde ska få möjlighet att bibehålla idag fungerande funktioner. Den enskildes individuella behov ska vara styrande i hur stödet utformas.

1.15.8.4.1 Parboende och parboendegaranti

I 4 kap. 1c § SoL regleras rätten till parboende. Par ska fortsättningsvis kunna sammanbo under förutsättning att de tidigare varaktigt sammanbott. Syftet är att par som delat ett långt liv tillsammans inte ska behöva flytta isär bara för att deras omsorgsbehov skiljer sig åt. Partnern som flyttar med till ett särskilt boende utan att själv ha beviljats insatsen kallas för medboende. Ansökan, utredning och beslut

om parbo handläggs sedvanligt av biståndshandläggare. Vid utredningen tillfrågar biståndshandläggaren den som beviljats särskilt boende och utreder den personens vilja. Vill personen som beviljats särskilt boende sammanbo är det den personens skäliga levnadsnivå som skall prövas.

En förutsättning för makarnas fortsatta sammanboende är att de är överens om det, införstådda med vad det innebär och att boende i särskilt boende alltid är ett frivilligt val. Biståndshandläggarens uppgift är att noga utreda makarnas vilja och inställning samt informera om förutsättningar och konsekvenser vid bortgång av den av makarna som fått bistånd i särskilt boende. Om endast den ena av makarna vill sammanbo, finns det inga förutsättningar för att bifalla en sådan begäran.

I Norrtälje kommun kan endast boende i samma lägenhet i det särskilda boendet erbjudas. Det är endast vissa lägenheter inom de särskilda boendena som är lämpliga för parboende.

Det är möjligt för personen med omsorgsbehov att tacka ja till en lägenhet men att stå i kö till parbolägenhet för att möjliggöra att bo tillsammans med sin partner.

Biståndshandläggaren ska informera partnern som inte har beslut om särskilt boende att denna omfattas av hälso- och sjukvården i det särskilda boendet vid behov av hemsjukvård.

Det kan vara svårt för den medboende att förutse hur det är att bo på ett särskilt boende. Därför bör den medboende rekommenderas att provbo i minst tre månader innan denne avyttrar sin bostad. Den medboende ska, tillsammans med partnern som beviljats särskilt boende, erlägga hyreskostnad och innan inflyttning teckna en överenskommelse om att boendet är ett särskilt boende och att hyresavtalet kommer att sägas upp om hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av bostad för parboende. Den medboende kravställs vid kontraktsskrivning att avstå från besittningsskydd av lägenheten.

Om den som har biståndsbeslut till särskilt boende;

- Avlider, kan KSON om möjligt vara behjälplig att tillse den medboende en bostad, utanför det särskilda boendet. Det åligger inte KSON att ordna med bostad.
- Väljer att flytta från det särskilda boende, hänvisas den medboende att flytta med sin partner. I annat fall kommer beslutet om parbo omprövas.

1.16 Insatser enligt LSS

I 9 § LSS omnämns samtliga LSS-insatser som den enskilde kan ha rätt till. Personer som omfattas av personkretsen enligt 1 § LSS har enligt 7 § LSS rätt till insatser om de behöver sådant stöd och service för sin livsföring och om deras behov faktiskt inte tillgodoses på annat sätt.

Insatser för särskilt stöd och service enligt LSS är:

1. Rådgivning och annat personligt stöd.
2. Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.
3. Ledsagarservice.

4. Biträde av kontaktperson.
5. Avlösarservice i hemmet.
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet.
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet.
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar.
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.
10. Daglig verksamhet.

1.16.1 Rådgivning och annat personligt stöd enligt 9 § 1 LSS

Råd och stöd till enskilda och anhöriga erbjuds via Habiliteringscenter i Norrtälje genom Tiohundra AB och söks genom dem.

Syftet med habiliteringens insatser är att ge stöd och råd till personer med medfödd eller förvärvad funktionsnedsättning att utveckla och bevara bästa möjliga funktionsförmåga samt ge stöd till ett självständigare liv.

1.16.2 Biträde av personlig assistent enligt 9 § 2 LSS

Syftet med personlig assistans är att personer med omfattande och varaktig funktionsnedsättning skall erbjudas ett personligt utformat stöd som bidrar till att den enskilde får möjlighet att leva ett självständigt liv.

Den personliga assistansen ges genom ett begränsat antal personer och ska kunna finnas tillgängligt för den enskilde i olika situationer och under olika tider på dygnet. Den enskilde har valfrihet att välja vem som ska utföra assistansen. Den enskilde har även möjlighet att anlita assistenter själv och därmed vara arbetsgivare.

För att få rätt till personlig assistans enligt LSS krävs det att den enskilde har behov av insatsen för att tillgodose sina grundläggande behov.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med andning, sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Hjälp med andning eller med måltider i form av sondmatning ska anses som sådant stöd, oavsett hjälpens karaktär.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 LSS för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Om behovet avser hjälp med andning, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälpen ska kunna ges. Om behovet avser hjälp med måltider i form av sondmatning, omfattar rätten till insats alla åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Personlig assistans för andra personliga behov avser även:

1. tid under den enskildes dygnsvila när en assistent behöver vara tillgänglig i väntan på att den enskilde behöver hjälp utan att det är fråga om tillsyn (väntetid),
2. tid under den enskildes dygnsvila när en assistent i stället behöver finnas till förfogande på annan plats i väntan på att den enskilde behöver hjälp (beredskap), och
3. tid när en assistent behöver vara närvarande i samband med en aktivitet utanför den enskildes hem på grund av att ett hjälpbehov kan förväntas uppstå.

1.16.2.1 Personlig assistans för barn

Bedömningen av barns rätt till assistans sker enligt samma kriterier som för vuxna. Barnets omvårdnadsbehov ska vara omfattande under hela dygnet eller stora delar av dygnet. Vid bedömning av behov av insatsen ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad samt vad som är normalt föräldraansvar för barn i motsvarande ålder. I det fall ett barn behöver hjälp med andning och/eller sondmatning så räknas dessa behov som kritiska för överlevnad vilket gör att föräldraansvaret inte bör beaktas såsom för andra barn.
Detta gäller den del hjälpbehovet som avser:

1. andning,
2. åtgärder som är direkt nödvändiga för att hjälp med andning ska kunna ges,
3. måltider i form av sondmatning, eller
4. åtgärder som är direkt nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med sådana måltider.

Vid ansökan om personlig assistans ska vårdnadshavarna informeras om att eventuellt omvårdnadsbidrag ofta reduceras till följd av att barnet beviljas personlig assistans. Det är vårdnadshavarnas ansvar att meddela Försäkringskassan om de ändrade förhållandena. En förälder som erhåller omvårdnadsbidrag från Försäkringskassan kan inte nekas personlig assistans med hänvisning till omvårdnadsbidrag.

1.16.2.2 Bedömning av behov personlig assistans

En kartläggning av den enskildes grundläggande behov ska göras avseende: personlig hygien, måltider, sondmatning, andning, klä av och på sig, kommunikation samt annat stöd som förutsätter ingående kunskaper om den enskilde. Av utredningen ska framgå ingående och relevant information om hur den enskildes hjälpbehov ser ut för var och en av de fem grundläggande behoven. Ju större hjälpbehov i tid som den enskilde bedöms behöva, desto mer lutar det åt att den enskilde kan få rätt till personlig assistans.

Om utredningen visar att den enskilde behöver hjälp med de grundläggande behoven kan personlig assistans beviljas för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Sådana behov kan vara hjälp med att sköta sitt hem, hjälp i arbetet, hjälp att göra sig förstådd och ta emot information, ledsagning och deltagande i fritidsaktiviteter. Att behoven tillgodoses på annat sätt kan innebära att den enskilde får stöd av personal inom skola och barnomsorg, daglig verksamhet eller genom vad som normalt faller under makars ansvar för varandra eller föräldrars ansvar enligt föräldrabalken.

Personlig assistans bör beviljas i sådan omfattning att den enskildes hela behov av personliga stödinsatser kan tillgodoses. Detta innebär att även sådant som stödbehov omfattas som enskilt inte skulle ge rätt till insatsen. En viktig utgångspunkt är att personlig assistans ska vara en sammanhållen insats som ger samordning och kontinuitet och som begränsar antalet personer som utför insatsen. Städning, inköp eller liknande uppgifter som inte görs tillsammans med den enskilde som ett led i det personliga stödet ska inte tas med vid beräkningen av behovet av personlig assistans.

Sjukvårdande insatser ingår inte under grundläggande behov och personlig assistans.

Den enskilde har rätt att ansöka om personlig assistans senast dagen före 65-årsdagen. Den enskilde har rätt att ha kvar sin personliga assistans om insatsen har bifallits innan hen har fyllt 65 år. Insatsen personlig assistans kan alltså kvarstå efter att den enskilde har fyllt 65 år, men insatsen får inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år. Ansökan om utökad hjälp får istället prövas enligt SoL.

1.16.2.3 Assistansersättning genom Försäkringskassan

När behovet av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till högst 20 timmar per vecka är det KSON som beslutar om personlig assistans enligt LSS. Om de grundläggande behoven bedöms till mer än 20 timmar per vecka görs en anmälan om detta till Försäkringskassan. Enligt 15 § 8 LSS ska kommunen göra en anmälan till Försäkringskassan om den enskilde antas ha rätt till assistansersättning enligt 51 kap. Socialförsäkringsbalken. Anmälan till Försäkringskassan ska också göras om en person som har assistansersättning beviljas ytterligare insatser enligt LSS.

KSON beslutar även om tillfällig utökning av assistans, även om den enskilde skulle ha assistansersättning via Försäkringskassan. Är den enskilde i behov av stadigvarande utökning och den enskilde har assistansersättning ska ansökan göras hos Försäkringskassan.

1.16.3 Ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS

Ledsagarservice ges i syfte att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra och bryta den isolering i hemmet som ofta blir följden av en omfattande funktionsnedsättning.

Insatsen är knuten till aktiviteter utanför hemmet och utförs av anställd personal. Den enskilde ges genom insatsen möjlighet att till exempel göra besök hos vänner, delta i fritidsaktiviteter och kulturliv. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. I ledsagarservice ingår ingen omvårdnad, men ledsagaren kan bistå med enklare toalettbesök, måltidsstöd eller av- och påklädning.

När ansökan gäller barn och ungdomar ska det behov som går utöver vad som är normalt föräldraansvar för ett barn i motsvarande ålder ligga till grund för bedömningen. Barnets eller ungdomens behov av att utföra aktiviteter med annan vuxen än sina föräldrar kan även vägas in i bedömningen.

1.16.4 Biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS

Syftet med insatsen kontaktperson är att hjälpa den enskilde att bryta social isolering genom samvaro och genom hjälp till fritidsaktivitet.
Insatsen ska ses som ett icke professionellt stöd av någon med ett stort engagemang och intresse för andra människor. Omvårdnad ingår inte i insatsen. Vid bedömning av behov ska en kartläggning göras av den enskildes sociala nätverk. Vid bedömning av behov av kontaktperson till barn ska handläggaren även beakta omfattningen av föräldraansvaret för barn utan funktionsnedsättning i jämförbar ålder.

1.16.5 Avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 LSS

Syftet med insatsen avlösarservice är att göra det möjligt för närstående att få vila och få avkoppling eller genomföra egna aktiviteter utanför hemmet. Insatsen kan även vara en förutsättning för att föräldrarna ska kunna ägna sig åt det funktionsnedsatta barnets syskon.

Avlösarservice innebär att en avlösare ger personen med en funktionsnedsättning omvårdnad och stöd. Insatsen utförs i hemmet eller närmiljön. Avlösarservice kan ges både som regelbunden insats och vid akuta behov. Det ingår inte i avlösarens uppgift att exempelvis sköta hushållssysslor eller ta hand om andra barn i familjen.

Vid bedömning av behovet av avlösarservice beaktas bland annat omfattningen av föräldraansvaret för icke funktionsnedsatta barn i jämförbar ålder. Avlösarservice kan inte användas för att underlätta anhöriga/vårdnadshavares yrkesutövning.

1.16.6 Korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS

Syftet med insatsen korttidsvistelse är att en person med funktionsnedsättning ska erbjudas miljöombyte och rekreation samt att anhöriga genom insatsen ska få avlösning i omvårdnadsarbetet. Korttidsvistelse kan också ges som ett led i att bryta ett ensidigt beroende mellan barn och föräldrar. Insatsen kan därför utgöra en viktig del för den enskildes utveckling mot ett självständigare liv.

Insatsen korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning får bo, under en kortare period, utanför den ordinarie bostaden. Insatsen kan verkställas på korttidsboende eller i familjehem. Lägervistelse kan också utgöra en form av korttidsvistelse. Omvårdnad ingår i insatsen.

Korttidsvistelse kan ges både som regelbunden insats och vid kortvariga behov.

1.16.7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt 9 § 7 LSS

Insatsen syftar till att ge barn och ungdomar med funktionsnedsättning tillsyn och omvårdnad utanför det egna hemmet, före och efter skolans slut samt under lovdagar och studiedagar från och med det år de fyller 13 år. För barn upp till 12 år har kommunen enligt skollagen skyldighet att bedriva fritidsverksamhet för ungdomar vars föräldrar/vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar.

Korttidstillsyn sker i regel under samma tider som för ordinarie fritidsverksamhet. Korttidstillsyn ska ge barnet trygghet, omvårdnad och en meningsfull sysselsättning.

För att få rätt till insatsen ska föräldrarna/vårdnadshavarna förvärvsarbeta eller studera. Barn till föräldrar som exempelvis är arbetslösa kan ha rätt till insatsen utifrån sitt behov av meningsfull sysselsättning och/eller social stimulans. Förutsättningen för insatsen är att barnet eller ungdomen bor kvar i föräldrahemmet. Insatsen kan beviljas till och med det att ungdomen går ut gymnasiet.

1.16.8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom enligt 9 § 8 LSS

Insatsen syftar till att tillförsäkra att barnet får sina behov tillgodosedda på ett tryggt och säkert sätt. Insatsen ska ses som ett komplement till boendet i föräldrahemmet. Utgångspunkten i arbetet med barn och ungdomar med svåra funktionsnedsättningar är att de så långt det är möjligt ska kunna växa upp tillsammans med sina familjer. Barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hemma hos föräldrarna kan ha rätt till boende i familjehem eller bostad med särskild service.

Familjehem innebär att barnet, på önskemål från föräldrar/vårdnadshavare, bor hos en annan familj och att hjälpbehoven blir tillgodosedda genom familjehemmet.

Bostad med särskild service för barn och ungdomar riktar sig till barn som har speciella och omfattande behov av stöd och hjälp. I bostad med särskild service ingår serviceinsatser, omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter som en del av insatsen. Personalstöd finns dygnet runt. Insatsen boende med särskild service ska tillgodose den enskildes hela behov. Insatsen kan inte verkställas i bostad med eget förstahandskontrakt eller i bostadsrätt.

Skolplacering/Elevhem kan vara aktuellt för de barn och ungdomar som på grund av sin funktionsnedsättning måste gå i en specialskola långt från föräldrahemmet och inte bedöms klara sig i egen lägenhet med stöd. För att besluta om denna insats krävs först ett beslut om skolplacering på annan ort från Barn- och utbildningskontoret.

1.16.9 Bostad med särskild service eller annan särskild anpassad bostad enligt 9 § 9 LSS

En bostad med särskild service kan bli aktuell när den enskilde trots stöd och insatser inte klarar ett ordinärt boende. Insatsen syftar till att möjliggöra eget boende med god livskvalitet för personer som till följd av sin funktionsnedsättning möter betydande svårigheter i sin livsföring. När man planerar eller bedömer vilken form av bostad med särskild service som är lämpligast ska man utgå från den enskildes behov. Insatsen boende med särskild service ska tillgodose den enskildes hela behov. Insatsen kan inte verkställas i bostad med eget förstahandskontrakt eller i bostadsrätt.

En bostad enligt 9 § 9 LSS kan vara utformad på olika sätt. Genom insatsen ska den enskilde få en fullvärdig bostad. I lagen nämns tre huvudformer för bostad med särskild service:

1.16.9.1 Gruppbostad

Gruppbostad är en bostadsform med fast personalstöd dygnet runt. Insatsen är till för personer som har ett omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov under

dygnets alla timmar. Serviceinsatser, omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del av insatsen.

1.16.9.2 Servicebostad

Servicebostad är en bostadsform med fast personal där service och stöd ges vid behov till den enskilde. Servicebostad kan beviljas när den enskilde är i behov av tillgång till personal dygnet runt, men då kontinuerlig närvaro av personal inte är nödvändig. Serviceinsatser, omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del av insatsen.

1.16.9.3 Annan särskilt anpassad bostad

Med en annan särskild anpassad bostad menas en av Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg anvisad bostad med viss grundanpassning utan fast bemanning. I den här boendeformen ingår inte serviceinsatser, omvårdnad, fritidsverksamhet eller kulturella aktiviteter.

1.16.10 Daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS

Insatsen syftar till att bidra till personlig utveckling och till att främja delaktighet i samhället. Det övergripande målet är att utveckla den enskildes möjligheter till arbete.

Den dagliga verksamheten kan innehålla såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. Insatsen ska anpassas efter individuella behov, förutsättningar och intressen. Verksamheterna ska utifrån den enskildes förutsättningar och behov erbjuda den enskilde stimulans, utveckling, meningsfullhet och gemenskap efter önskemål. Den enskilde ska i normalfallet få all den omvårdnad som behövs för att klara av att delta i daglig verksamhet.

Personer i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och som inte studerar kan ha rätt till daglig verksamhet om de ingår i personkrets 1 eller 2 enligt LSS.

Rätten till insatsen daglig verksamhet upphör vid allmän pensionsålder med anledning av att den enskilde då inte längre anses tillhöra yrkesverksam ålder.

2 Handläggning av färdtjänst och riksfärdtjänst

2.1 Färdtjänst

Den enskildes rätt till färdtjänst regleras i lag (1997:735) om färdtjänst. Ansökan och utredning av den enskildes behov av färdtjänst handläggs av färdtjänsthandläggare inom KSON. Utredning och tillhörande handlingar (ansökan, läkarintyg och fotografi) skickas därefter till färdtjänstnämnden i Region Stockholm, där beslutet fattas.

Utgångspunkten för färdtjänst är att personer med funktionsnedsättning ska kunna välja resesätt efter behov och utan begränsningar. De ska kunna resa med kollektivtrafiken, Närtrafik/mindre servicebussar, personbilar eller specialfordon (Rullstolstaxi) om han eller hon har stora behov av extra stöd för att klara resandet.

Tillståndet för färdtjänst ger personen rätt att resa utan avgift med SL-trafikens kollektivtrafik (Storstockholms Lokaltrafik) och Waxholmsbolagets trafik.

2.1.1 Vem kan få tillstånd för färdtjänst

För att en person ska få tillstånd för färdtjänst måste följande tre förutsättningar uppfyllas:
Personen ska vara folkbokförd i någon av Stockholms läns kommuner (KSON utreder bara ansökningar från sökanden som är folkbokförda i Norrtälje kommun).
Personen har på grund av sin funktionsnedsättning väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med kollektivtrafiken. Det gäller även för barn.
Personens funktionsnedsättning är varaktig, det vill säga inte tillfällig utan varar längre än tre månader.

Med definitionen "väsentliga svårigheter att resa med kollektivtrafik" menas inte att det är långt avstånd till kollektivtrafik, kollektivtrafik saknas på orten eller att kollektivtrafiken är otillräcklig (exempelvis gällande utbyggnad eller turtäthet).

Om kollektivtrafiken är utformad så att en person med funktionsnedsättning ska kunna använda den, har personen i fråga inte rätt till färdtjänst.

2.1.2 Resor som inte omfattas av färdtjänst

KSON har överlåtit delar av ansvaret för färdtjänsten till Stockholms läns landsting. Följande resor omfattas dock inte av färdtjänst:

- Resor till och från skola och fritidshem för barn med funktionsnedsättning
- Resor till och från daglig verksamhet enligt LSS
- Resor för äldre och personer med funktionsnedsättning till och från dagverksamhet enligt SoL
- Resor för äldre och personer med funktionsnedsättning till och från biståndsbedömd vistelse på växelvård eller korttidsboende (undantag gäller om man vill göra en egen fritidsresa i besökssyfte under sin vistelse, detta ansvarar landstinget för).

- Resor som kommunala, statliga eller privata verksamheter anordnar inom sin verksamhet.
- Resor i tjänsten. Med tjänst avses förvärvsarbete som anställd, egen företagare eller uppdragstagare.

2.1.3 Ansökan om tillstånd för färdtjänst

Ansökan om tillstånd för färdtjänst ska lämnas in till den kommun eller stadsdelsförvaltning där den sökande är folkbokförd. Ansökan ska innehålla ett intyg från läkare som styrker den sökandes behov för färdtjänst. Färdtjänsthandläggare utreder den sökandes svårigheter att förflytta sig på egen hand och att resa med kollektivtrafik. Därefter skickas ansökan, utredning och läkarintyg till trafiknämnden som fattar beslut.

2.1.4 Egenavgift vid resa

Vid resa med färdtjänst utgår egenavgift för resan. Kostnader för egenavgifter vid resa i färdtjänst fastställs av Regionfullmäktige. Det finns ett högkostnadsskydd som följer den allmänna kollektivtrafiken (SL:s) nivå. Det innebär att den högsta kostnaden som tas ut per månad motsvarar månadskostnaden för ett 30-dagarskort i kollektivtrafiken, oavsett antalet genomförda resor med färdtjänst.

2.1.5 Samplanerade eller enskilda resor

Färdtjänst är en särskild kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning. Kollektivtrafik innebär att man reser tillsammans med andra. Utgångspunkten är därför att resan med färdtjänst normalt samplaneras så att flera personer reser tillsammans.

Om en person med tillstånd för färdtjänst behöver resa enskilt kan detta tillåtas om funktionsnedsättningen är av sådan art att det skulle vara oskäligt att kräva att personen reser tillsammans med andra. För att få resa enskilt måste personen lämna in en ansökan och läkarintyg till trafiknämnden som fattar beslut utifrån varje enskild persons behov.

2.1.6 Resa med ledsagare

Sökande som behöver en ledsagare för att kunna genomföra resan med färdtjänst kan ansöka om att tillståndet ska gälla för detta. Följande förutsättningar gäller:

Sökanden ordnar ledsagare själv. Kan ansökas om enligt SoL eller LSS, eller ordnas på egen hand.
Behovet av ledsagare måste vara knutet till själva resan och inte till exempelvis vistelsen på resmålet. Bärhjälp i samband med inköp, tolk och annan personlig hjälp före och i anslutning till resan med färdtjänst är exempel på behov som inte ger rätt till ledsagare att resa med färdtjänst. Detsamma gäller även för hjälp i samband med på- och avstigning, användning av säkerhetsbälte, hantering av bagage eller förflyttningshjälpmedel eftersom färdtjänstens förare ska hjälpa till med detta.
Om det finns särskilda skäl kan fler än en ledsagare omfattas av tillståndet.
Barn under 12 år med tillstånd för färdtjänst behöver inte ansöka om tillstånd för ledsagare. De har alltid rätt att ta med ledsagare.
Barn under 7 år med tillstånd för färdtjänst måste av säkerhetsskäl alltid resa med ledsagare i färdtjänsten.

2.1.7 Resor med ledarhund eller servicehund

Personer med tillstånd för färdtjänst får ta med en utbildad ledarhund eller servicehund på resan. Då reser man inte tillsammans med andra.

2.1.8 Allmänt om bestämmelser i tillståndet för färdtjänst

Tillståndet för färdtjänst gäller inte för resor som ska bekostas av staten eller kommunen enligt annan lag eller förordning såsom:
Sjukresor enligt lagen (1991:419) om resekostnadsersättning – sjukreselagen.
Skolskjuts till grund- och särskola enligt 10 kap. 32 och 33 § skollagen (2010:800)
Resor till och från vissa skolor enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan
Resor för personer i arbetslivsinriktad rehabilitering enligt förordningen (1991:1321) om rehabiliteringsersättning (omtryckt 1993:981, 2010:1677).

2.1.9 Tillstånd med och utan tidsbegränsning

Ett tillstånd för färdtjänst gäller för en bestämd tid eller tills vidare. En person kan vanligtvis endast få tillstånd utan tidsbegränsning om funktionsnedsättningen kommer att vara varaktig och om personen har väsentliga svårigheter att förflytta sig eller att resa med kollektivtrafiken trots eventuell medicinsk utveckling och förbättrad tillgänglighet i kollektivtrafiken. En tidsbegränsning kan också gälla under en viss årstid. Om personen har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med kollektivtrafik främst under vintertid, kan tillståndet exempelvis gälla från 1 november till den 30 april, så kallat vintertillstånd.

2.1.10 Typ av fordon och placering i fordonet

Ett tillstånd för färdtjänst innehåller bestämmelser om vilken typ eller vilka typer av fordon och trafikslag som färdtjänsten anvisar för resor med färdtjänst och bestämmelser om var personen med funktionsnedsättning ska placeras i fordonet:
Fri placering - personen ska kunna sitta i fordonets samtliga säten
Placering i framsätet - om personen har behov av ökat benutrymme eller reglerbart ryggstöd vid resa med taxi
Liggande placering - om personen har behov av att resa liggande har man rätt till bårtransport i specialfordon (Bårtaxi). Liggande transport i andra fordon än specialfordon är inte tillåtet

2.1.11 Resor över länsgränsen

Färdtjänst kan erbjudas till och från en kommun utanför Stockholms län om det finns särskilda skäl, såsom att personen arbetar eller studerar på högskolenivå i en grannkommun, måste göra en nödvändig serviceresa till en närliggande kommun eller vid resor till köpcentrum utanför Stockholms län om resan dit är kortare än till närmaste köpcentrum i länet.

2.1.12 Resor inom en kommun utanför Stockholms län

Färdtjänstberättigade som vistas i en kommun utanför Stockholms län får resa i vistelsekommunen (så kallade utomlänsresor) enligt de bestämmelser och egenavgifter som gäller i vistelsekommunen.

2.1.13 Ö-tillstånd

Färdtjänstberättigade som är folkbokförda på öar i Stockholms skärgård som saknar fast landförbindelse har rätt till ett så kallat ö-kort. Personer som uppfyller dessa krav, och som har stora svårigheter att ta sig till eller att resa med tillgänglig

båtförbindelse, har rätt att resa med taxibåt till och från närmaste brygga med båt- eller vägförbindelse eller till närmaste affär om vägen dit är kortare än till närmaste brygga med båt- eller vägförbindelse.

2.1.14 Ändring av tillstånd för färdtjänst

Om förhållandena ändras kan bestämmelserna i ett tillstånd för färdtjänst ändras. En sådan ändring kan ske på initiativ av personen med tillstånd för färdtjänst eller trafiknämnden.

2.1.15 Rehabiliteringsresor under begränsad tid

Personer med tillstånd för färdtjänst kan efter ansökan få tilldelning av fler resor för att besöka rehabiliterande enhet som inte är knutet till vård och sjukresesystemet. Behovet av besök till sådan rehabiliterande enhet/åtgärd ska vara styrkt av läkare och ha en tydlig positiv inverkan för den enskildes funktionshinder. Resor till besök hos rehabiliterande enhet kan erhållas med högst 8 resor per vecka. Prövningen är individuell utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

2.2 Riksfärdtjänst

Lagen (1997:735) om riksfärdtjänst ger kommunerna ansvar för att personer med en stor och varaktig funktionsnedsättning ges förutsättningar att till motsvarande kostnader som andra, göra privata resor i Sverige i rekreationssyfte eller för fritidsverksamhet. Rätt till riksfärdtjänst har den som är folkbokförd i Norrtälje kommun och som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning måste resa på ett särskilt kostsamt sätt. Funktionsnedsättningen ska bestå längre än sex månader.

Handläggning av riksfärdtjänst ska följa förvaltningslagens regler.

2.2.1 Ansökan

Ansökan om riksfärdtjänst kan antingen ske skriftligen eller muntligt, och kan bara ställas till den kommun där sökanden är folkbokförd. Ansökan ska vid behov kompletteras med läkarintyg eller annat som styrker funktionsnedsättningens art och behov av specialinsatser kopplat till resan. Vid behov bokas ett personligt möte med den sökande för att ytterligare utreda behovet.

2.2.2 Bedömning

Av 5 § i lagen om riksfärdtjänst framgår att tillstånd ska meddelas om:
Resan till följd av den sökandes funktionshinder inte kan göras med allmänna kommunikationer till normala reskostnader eller inte kan göras utan ledsagare.
Ändamålet med resan är rekreation, fritidsverksamhet eller annan enskild angelägenhet (till exempel begravning).
Resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun.
Resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer (buss, tåg, flyg eller båt).
Resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

Om sökande är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

2.2.3 Beslut

Tillstånd kan endast beslutas av den kommun där den sökande är folkbokförd. Tillstånd beviljas för de färdsätt som av hänsyn till sökandes funktionsnedsättning och övriga omständigheter är det minst kostsamma för kommunen. Av beslutet ska det tydligt framgå vilket färdsätt som får användas. Tillstånd kan beviljas för längre tid, dock vanligtvis högst ett år. En individuell prövning av tillståndets varaktighet ska dock alltid göras.

Tillstånd till riksfärdtjänst:

- kan beviljas även om den sökande inte tidigare beviljats färdtjänst
- beviljas inte för resor som redan genomförts
- beviljas inte med ersättning för privat- eller hyrbil
- beviljas inte enbart för att allmänna kommunikationer saknas på vissa sträckor eller vissa tider
- beviljas i normalfallet för en resa i taget
- kan beviljas för återkommande resor till speciellt resmål. Tillstånd till återkommande resor gäller för en viss tid och högst ett år i taget.

Av riksfärdtjänsttillståndet bör framgå:

- Vilket/vilka färdmedel som får användas
- Servicebehov
- Behov av ledsagare
- Behov av hjälpmedel
- Behov av anslutningsfordon
- Giltighetstid
- I förekommande fall rätt till undantag från samåkning, då ska läkarintyg uppvisas som styrker funktionsnedsättningen som förhindrar resenär att samåka
- I förekommande fall rätt till allergisanerat fordon

2.2.4 Återkallande av beslut

Ett beslut kan återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller om ändrade förhållanden medför att tillståndets villkor bör ändras. Beslutet kan också återkallas om tillståndsinnehavaren gjort sig skyldig till uppenbart missbruk genom att överträda de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänst. Beslut om återkallande fattas av handläggare på KSON.

2.2.5 Beställning

Då beslut om tillstånd till riksfärdtjänst meddelats ska sökanden informeras om vilken beställningsrutin som gäller. Se särskild rutin för detta i Kompassen. Resenären ska också informeras om att samåkning och viss justering av avresetid kan förekomma.

2.2.6 Barn

Vid bedömning av riksfärdtjänst till barn beaktas barnets funktionshinder, barnets ålder och mognad och vårdnadshavarens ansvar.

När det gäller barn äldre än 12 år är utgångspunkten vad ett jämnårigt barn utan funktionshinder normalt klarar av. Om barnet på grund av sitt funktionshinder

bedöms förhindrat att göra sådana resor som jämnåriga normalt klarar av kan tillstånd till riksfärdtjänst beviljas.

Barn under 12 år reser normalt inte ensamma, och avgörande för om ett yngre barn ska beviljas riksfärdtjänst är därför om barnet kan resa med allmänna kommunikationer tillsammans med en vuxen. Kan barnet inte resa med allmänna kommunikationer även om en vuxen reser med kan tillstånd till riksfärdtjänst beviljas. Däremot beviljas normalt inte tillstånd till ledsagare för barn under 12 år eftersom även barn utan funktionshinder normalt behöver följas av vuxen.

2.2.7 Medresenär

Med medresenär avses en person som följer med på resan och inte är ledsagare. Medresenär får följa med i taxi eller specialfordon om det inte vid bokningstillfället hindrar samåkning. Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att sällskapet ryms i det anvisade fordonet. Medresenär betalar ordinarie kostnad.

Vid resa med taxi eller ett för ändamålet särskilt anpassat fordon får riksfärdtjänstberättigad person ta med en medresenär, förutsatt att den riksfärdtjänstberättigade samt eventuell ledsagare och medresenären ryms i ett fordon.

2.2.7.1 Barn som medresenär

Vid resa med taxi eller ett för ändamålet anpassat fordon får resenär ta med egna barn under 18 år som medresenär. Är den riksfärdtjänstberättigade ett barn under 18 år får barnet även ta med syskon under 18 år. Detta under förutsättning att den riksfärdtjänstberättigade samt eventuell ledsagare och medresenär/er ryms i ett fordon.

Observera att bestämmelser om avgifter måste beslutas av den nämnd som har ansvaret för riksfärdtjänst eller kommunfullmäktige för att avgift skall kunna tas ut.

2.2.7.2 Avgifter

Vid resa med taxi eller specialfordon betalar medresenär samma avgift som den riksfärdtjänstberättigade. Vid resa med allmänna kommunikationer betalar medresenär den faktiska kostnaden för sin resa samt en bokningsavgift.

2.2.8 Ledsagare

Den som har behov av hjälp under resan har enligt 6 § i lagen om riksfärdtjänst rätt att ha en ledsagare med sig under resan. Sökande som behöver en ledsagare för att kunna genomföra resan med färdtjänst kan ansöka om att tillståndet ska gälla för detta. Behovet av ledsagare måste vara knutet till själva resan och inte till exempelvis vistelsen på resmålet. Lagen om riksfärdtjänst innebär inte någon skyldighet för kommunen att tillhandahålla ledsagare, utan ska ordnas av sökanden själv. Om sökanden uppger svårigheter eller oförmåga att ordna ledsagare kan sökanden ansöka om insatsen genom SoL eller LSS. Avsaknad av ledsagare är inte ett skäl för att beviljas dyrare färdsätt och inte heller om allmänna kommunikationer saknas i samband med avgångs- eller ankomsttider för internationella resor. Ledsagare betalar ingen avgift för resan.

2.2.9 Ledar-/assistanshund och husdjur på resan

Ledar-/assistanshund får alltid följa med. Husdjur får medföras vid resor med riksfärdtjänst enligt de regler som gäller för de olika kommunikationssätten.

2.2.10 Hjälpmedel och övrigt bagage

Normalt bagage får tas med på resa med riksfärdtjänst (två resväskor eller max tre kassar). Extra bagage kan medtas under förutsättning att det finns plats i fordonet.

Huvudregeln är att personligt förskrivna hjälpmedel som behövs under själva resan får tas med och räknas inte som bagage. Om resenären har behov av andra personligt förskrivna hjälpmedel under vistelsen på resmålet får dessa tas med om de inte påverkar valet av färdsätt. Om det däremot innebär att ett dyrare färdsätt behövs ska dessa hjälpmedel i första hand lånas eller hyras av kommun eller region på resmålet. Övriga hjälpmedel resenären vill ha med på resan får tas med så länge det inte påverkar valet av färdsätt eller innebär extra kostnader för resa, t.ex. fraktkostnader.

2.2.11 Avgifter

Resenären ska betala en egenavgift i enlighet med regeringens föreskrifter. För en inte avbokad resa som innebär en kostnad för kommunen, kan resenären i efterhand åläggas att betala hela resekostnaden. Vid akut sjukdom tas ingen kostnad ut vid uppvisande av läkarintyg.

Ledsagare betalar ingen egenavgift och reskostnader för ledsagare ersätts av KSON. Ersättning lämnas även för kostnad som uppkommer när ledsagaren reser utan resenären, till exempel ledsagares återresa när resenären kommit till sitt resmål eller resa för att hämta resenär. Billigaste färdsätt ersätts för den del av resan som ledsagare företar utan resenär.

För medföljande husdjur betalar resenären enligt de regler som gäller för de olika kommunikationssätten. För ledarhund/assistanshund betalar resenären aldrig någon avgift.

Oavsett vilket färdmedel som faktiskt används skall det kortaste vägavståndet mellan de orter där resan börjar och slutar läggas till grund för beräkningen av egenavgiften. Vid båtresa skall det kortaste avståndet mellan hamnarna räknas som vägavstånd.

Exempel: Vid resa till och från Gotland skall för sjösträckan följande vägavstånd gälla:
Nynäshamn-Visby 150 kilometer, Oskarshamn-Visby 120 kilometer.

3 Handläggning enligt Lag om bostadsanpassningsbidrag (BAB)

Bostadsanpassningsbidrag (BAB) beviljas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad och endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Bidraget kan också beviljas till åtgärder för att förebygga tillbud av olika slag, som till exempel fallolyckor eller brand på grund av glömda spisplattor.

Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel. Bidrag lämnas inte heller för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket SoL eller i 9 § 8 och 9 LSS.

3.1 Ansökan

Ansökan kan ske skriftligt eller muntligt från den enskilde. Intyg från sakkunnig t.ex. arbetsterapeut eller sjukgymnast/fysioterapeut krävs för att utredning ska påbörjas. Det ska av intyget framgå en klar koppling mellan ansökta åtgärder och funktionsnedsättning, att behovet kan anses vara bestående samt att alternativa lösningar har provats, exempelvis hjälpmedel.

3.1.1 Ansökan om reparations- och återställningsbidrag

Ansökan kan göras av den enskilde när behov har uppstått av reparation av teknisk avancerad utrustning som installerats genom BAB och reparation har utförts.
Ärenden som avser demontering och hämtning av utrustning som kan återanvändas anmäls till BAB-handläggare. Vid flerfamiljshus ansöker bostadsrättsföreningen eller hyresvärden om återställningsbidrag.

3.2 Utredning

Utredning inleds med att handläggaren bedömer om ansökan är komplett samt ser över att sökta åtgärder är bidragsberättigade. Handläggaren bedömer om intyget styrker möjlighet till anpassning.

Vid ansökan om t.ex. trösklar och stödhandtag skickas beslut utan föregående kontakt. Vid ansökan om spisvakt ringer handläggaren upp sökanden eller kontaktperson och informerar att beslut skickas och att fullmakten kan användas vid behov.

Vid behov görs hembesök för att bedöma miljön och alternativa möjligheter till anpassning.

Offerter tas in vid större anpassningar samt för att jämföra kostnader och lösningar. Vid ärenden där det inte tas in offert görs en bedömning av skälig kostnad för utförande av beviljade åtgärder. Grundas på vad liknande anpassningar har kostat. Den skäliga kostnaden sätts i underkant av vad den förväntade kostnaden är. Vid större ombyggnader och tillbyggnader krävs ritning och bygglov. Den sökande ska inkomma med ritning och ansöka om bygglov. Om sökanden önskar kan handläggaren ta kontakt med byggkonsult eller arkitekt för ritning. Byggkonsulten/arkitekten hjälper då även till med bygglovshandlingar. BAB utgår för kostnad för byggkonsult/arkitekt och bygglov.

Vid hissinstallationer ska en anmälan göras till Bygg-och Miljökontoret. Den ska innehålla ritning och situationsplan där hissen är utmärkt. Ritningen ska tydligt visa att kriterierna för fria utrymningsvägar uppfylls. Vid hissinstallationer i flerfamiljshus kan Bygg- och Miljökontoret vid behov kalla berörda parter till tekniskt samråd.

3.3 Medgivande

För att beslut om bifall ska kunna ges för anpassning krävs att samtliga fastighetsägare eller nyttjanderättshavare ger sitt godkännande. Detta gäller om sökanden hyr sin bostad, om anpassningen rör allmänna utrymmen i fastigheten eller större åtgärder i en bostadsrätt. Sökanden har ansvar att inkomma med underskrivet medgivande från samtliga parter. Vid behov av hjälp kan handläggaren skicka en medgivandeblankett för godkännande och underskrift till fastighetsägaren. Är sökanden ensam fastighetsägare behövs inget ägarmedgivande.

3.4 Kommunicering

Kommer nya uppgifter in under utredningens gång som påverkar beslutet kommuniceras dessa till den sökande.

3.5 Beslut

Beslut fattas enligt gällande delegationsordning.

Beslutet kan innebära:

1. Bifall – samtliga ansökta åtgärder beviljas
2. Delvis bifall – del av ansökta åtgärder beviljas, avvaktar ytterligare utredning på övriga.
3. Delvis avslag – del av ansökta åtgärder avslås, övriga beviljas
4. Avslag – samtliga ansökta åtgärder avslås.
5. Avskrivning – ansökan återtas eller är inte längre aktuell t.ex. vid dödsfall.
6. Återkallande – bifallsbeslut återkallas då anpassning inte längre är aktuell.

3.5.1 Bifall

Fattas beslutet på en skälig kostnad för utförande av beviljade åtgärder anges i beslutet även ett maxbelopp för bidraget. Har fullmakt givits innan beslutet anges det att bidragsbeloppet är preliminärt och kommer att justeras då den slutgiltiga kostnaden är fastställd genom att faktura har inkommit. Har offert/anbud tagits in fattas beslut på det belopp som den offert/anbud har som är mest prisvärd och som uppfyller de funktioner som krävs. Om sökanden eller någon närstående gör anpassningen men inte har någon registrerad firma utgår bidrag för materialkostnad. Vid service och besiktningar av hissar fattas beslut då faktura inkommit med kostnad. Detta gäller även vid ansökan om reparationsbidrag.

3.5.2 Avslag

När det efter utredning framkommer att de ansökta åtgärderna inte är bidragsberättigade fattas ett avslagsbeslut. Ska vara motiverat med hänvisning till lagtext.

3.5.3 Överklagan

När sökanden vill besvära sig över beslutet ska överklagan ha inkommit till Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje inom fyra veckor från det

att beslutet skickats. Denna tid är satt på grund av att beslutet skickas med vanlig post och inte per rekommenderat brev. Överklagan diarieförs av registrator.

3.5.3.1 Omprövning

Handläggaren har delegation att ompröva beslutet om nya uppgifter framkommer i överklagan. Kvarstår beslutet ska överklagan med yttrande utan dröjsmål skickas till förvaltningsrätten. Detta sker efter samråd med chef och undertecknas enligt aktuell delegationsordning.

3.5.4 Eventuellt Ändringsbeslut

Har beslutet fattats med en skälig kostnad görs ett ändringsbeslut då faktura eller kvitton inkommer. Ändringsbeslut med fakturakopior skickas till sökanden.

3.6 Fullmakt

Om sökanden vill ha hjälp med att få anpassningen utförd tas fullmakt in som skrivs på av sökanden.

3.6.1 Betalningsuppdrag

Har beslut fattats utifrån en offert och beställningen görs av sökanden kan utbetalning ske direkt till entreprenör genom att sökanden lämnar ett betalningsuppdrag.

3.7 Beställning

Om fullmakt kommer in skickar handläggaren en beställning via brev till den entreprenör som bedöms vara mest lämpad för att utföra anpassningen. Den bedömningen görs utifrån erfarenhet av: pris på tidigare anpassning eller inkomna prisuppgifter, kunskap och erfarenhet hos entreprenören för uppgiften samt geografisk lokalisation för att hålla ner resekostnad.

3.7.1 Beställning av enskild

Om ingen fullmakt har lämnats gör den sökande en beställning. Sökande bestämmer själv vilken entreprenör som den vill vända sig till. Ett krav är att entreprenören måste ha en registrerad firma.

3.8 Uppföljning

Uppföljning görs efter att kostnad inkommit genom faktura eller inskickade kvitton på utlägg för material innan utbetalning. Vid mindre ärenden görs uppföljningen via telefon för att kontrollera att sökanden är nöjd med anpassningen. Har anpassningen gjorts i egen regi eller med en entreprenör som inte gjort anpassningar tidigare görs ett hembesök för att se hur anpassningen är utförd. Vid större anpassningar görs uppföljningen med ett hembesök. Vid hissärenden görs en anmälan till ett serviceföretag för årlig service och besiktning om inte sökanden vill ansvara för detta. Detta sker i samband med att intyget för installationsbesiktningen inkommit. Registrering av hissen görs i hissregistret.

Registrering av dörrautomatiker görs när fastighetsägaren har övertagit bidraget och därmed ansvaret. Om fakturan överensstämmer med beslutat belopp skickas fakturakopia för kännedom till sökanden. Vid enbart spisvaktsinstallation skickas inte fakturakopia till sökanden.